

Zasavje po 2027

Razvojna zgodba regije in
prioriteti regionalnega razvoja

Energija

EVROPSKA KOMISIJA

Generalni direktorat za energijo

Direkcija B – ENER.B1. – Pravičen prehod, potrošniki, energetska varnost, učinkovitost in inovacije

Enota B.1 – Potrošniki, lokalne pobude, pravična tranzicija

EC-ENER-JUST-TRANSITION@ec.europa.eu

Evropska komisija

B-1049 Bruselj

ISBN: 978-92-68-26330-3

doi: 10.2833/1264786

MJ-01-25-089-SL-N

Rokopis je bil dokončan maja 2025

1st izdaja

Ta dokument ni uradno stališče Evropske komisije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2025

© Evropska unija, 2025

Politika ponovne uporabe dokumentov Evropske komisije se izvaja s Sklepom Komisije 2011/833/EU z dne 12. decembra 2011 o ponovni uporabi dokumentov Komisije (UL L 330, 14.12.2011, str. 39). Če ni drugače navedeno, je ponovna uporaba tega dokumenta dovoljena na podlagi licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To pomeni, da je ponovna uporaba dovoljena, če je ustrezno naveden vir in so označene morebitne spremembe.

Za uporabo ali reprodukcijo elementov, ki niso v lasti Evropske unije, je morda treba za dovoljenje zaprositi neposredno imetnike pravic.

Evropska unija ni imetnica avtorskih pravic v zvezi z naslednjimi elementi:

[naslovnica], [zadevni element], [vir: npr. Fotolia.com];

[stran XX], [avtor elementa XX] [vir: npr. Unsplash.com].

Vsebina

Uvod	4
Regionalni kontekst	4
Ukrepi kontekst	5
Konceptualne perspektive	6
Metoda za določanje možne razvojne zgodbe in prednostnih nalog	8
Dejavniki in mehanizmi regionalnih sprememb	8
Zasavje po 2027: razvojna zgodba in vizija prihodnost	10
Predvidene prednostne naloge	11
Analiza primerov: evropski ukrepi in prakse, pomembne za Zasavje	11
Zaključne ugotovitve	24
Bibliografija	24
Priloga 1: Socialni kapital regije Zasavje	25
Poglavje 2: Povzetek poročila o krožnem gospodarstvu regije Zasavje	25

Uvod

Ta dokument ponuja potencialno regionalno razvojno zgodbo in z njo povezane prioritete za regijo Zasavje od leta 2028 naprej. Čeprav dogodki v zadnjih letih, kot sta pandemija Covida in ruska invazija na Ukrajino, kažejo na omejitve gledanja predaleč v prihodnost, je zdaj pravi čas, da Regionalna razvojna agencija (RRA) in njeni regionalni partnerji razmislijo o potencialni usmeritvi regionalnega razvoja Zasavja po letu 2027 in upoštevajo izkušnje iz drugih regij. Medtem ko je treba o večletnem finančnem okviru (MFF) za obdobje 2028–2034 in povezanih prednostnih nalogah regionalnega razvoja EU ter skladih še razpravljati, ta dokument olajša pripravljeno oceno regionalnih razvojnih možnosti in prednostnih nalog s strani RRA in njenih partnerjev.

Zato je za ohranitev zagona preusmeritve regije k zelenemu gospodarstvu in prizadevanj za reševanje njenih dolgoročnih socialno-ekonomskih izzivov¹ pravočasno in smiselno, da regionalni akterji razmislijo o strateški usmeritvi regije in s tem povezanih prednostnih nalogah od leta 2028 dalje.

Glede na to, da ostajajo podrobnosti o prihodnjih regionalnih prednostnih nalogah in skladih EU nejasne, ta dokument ponuja široko indikativno strateško usmeritev in prednostne naloge za regijo, ne pa podrobne strategije ali posebnosti izvajanja in financiranja. Skupaj z dobrimi praksami iz drugih evropskih tranzicijskih regij je ta dokument uporaben vir za sodelovanje in razlago regionalnih, nacionalnih in EU deležnikov o tranzicijskih ambicijah Zasavja, ko se novi večletni finančni okvir oblikuje skupaj z nacionalnimi viri, prednostnimi nalogami in smernicami.

Medtem ko so vse štiri regionalne občine v Zasavju na skupni poti k bolj trajnostnemu gospodarskemu modelu, bo vsaka imela svoje razlike. Kljub temu je glavni poudarek dokumenta na ponudbi vseobsegajoče regionalne razvojne zgodbe in prednostnih nalog za razvoj in tranzicijo za celotno regijo.

Dokument se začne z razmislekom o tem, kako bi lahko izgledali regionalni in ukrepi konteksti do leta 2028. Nato razižče konceptualne perspektive regionalnega razvoja, ki oblikujejo njegovo vsebino. V nadaljevanju pojasnjuje metodologijo, uporabljeno za razvoj osnutka prednostnih nalog, preden ponudi nabor aspiracijskih izjav (zgodba) in povezano vizijo. Na podlagi tega je predlaganih deset osnutkov prednostnih nalog. V nadaljevanju so obravnavane različne študije primerov, ki so pomembne za prihodnji razvoj Zasavja, ter prepoznane ključne lekcije².

Nazadnje sta podani dve prilogi: prva obravnava socialni kapital regije; drugi pa ponuja »povzetek« razvoja krožnega gospodarstva v regiji.

Regionalni kontekst

Kljub negotovosti dejanskega prihodnjega gospodarskega konteksta regije leta 2028 je verjetno, da bodo sedanji opazni dolgoročnejši izzivi, ki jih obveščajo edinstven obseg, lokacija, zgodovina in kultura regije, še vedno prisotni. Vzpostavitev dinamičnega in trajnostnega regionalnega gospodarstva bo odvisna od obravnavanja teh izzivov ob hkratnem izkoriščanju regijskih prednosti in priložnosti.

Leta 2028 bodo še vedno prisotna vprašanja **obsega, kritične mase in lokacije**. Zasavje bo po površini ostalo ena najmanjših slovenskih statističnih regij z drugim najmanjšim številom prebivalcev med slovenskimi regijami, z manj kot 60.000 prebivalci. Poleg tega bo njegova bližina dinamičnim urbanim gospodarstvom ostala priložnost in izziv.

LOKACIJA ZASAVSKE REGIJE V SLOVENIJI

ŠTIRI OBČINE ZASAVSKE REGIJE

1. Zasavje se lahko pohvali z odličnimi rezultati pri črpanju sredstev EU. Ob koncu leta 2024 je regija že izkoristila skoraj 85 % od 75 milijonov evrov, namenjenih Skladu za pravični prehod regije.

2. Ta dokument je nastal na podlagi pomembnega dialoga med ekipo START in Regionalno razvojno agencijo Zasavje (RRA), delavnice z RRA in občinami Trbovlje, Zagorje ob Savi in Hrastnik novembra 2024 ter treh terenskih obiskov v regiji v letih 2024 in 2025.

Na gospodarstvo in družbo regije, zlasti v občinah Trbovlje, Zagorje ob Savi in Hrastnik, bosta še vedno vplivala **dediščina premogovništva in industrije z visoko emisijo ogljika**. Čeprav bo Litija ostala podeželskega značaja, bo na njeno bogastvo vplival tudi razvoj širše regije.

Gospodarska uspešnost Zasavja bo tudi v prihodnje izziv. Bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca Zasavja je v letu 2019 znašal 12.287 € in je bil približno 45 % nižji od slovenskega povprečja³. Pričakuje se, da se bo ta **razkorak v ustvarjanju regionalnega bogastva** ohranil tudi do leta 2028. Leta 2023 se je 53 % delovno aktivnega prebivalstva vsakodnevno vozilo na delo v Ljubljano in druga gospodarska središča, kot je Maribor⁴, kar negativno vpliva na regionalni BDP. Do leta 2028 ni pričakovati bistvenega zmanjšanja tega **dnevnega odliva delavcev in strokovnjakov**. Poleg tega povprečna mesečna bruto plača v zasavskih podjetjih v letu 2021 v višini 1.901 € (približno 130 € manj od slovenskega povprečja) in 4,5-odstotna regijska stopnja brezposelnosti v letu 2023 (druga najvišja regijska stopnja v Sloveniji) nakazujejo slabše gospodarsko poslovanje. Poleg tega bo gospodarsko strukturo Zasavja še naprej zaznamovala **odvisnost od mikropodjetij**; leta 2021 je bilo 85,3 % vseh podjetij v regiji mikropodjetij. Glede na te podatke je pošteno sklepati, da Zasavje do leta 2028 verjetno ne bo imelo gospodarstva, za katerega bi bila značilna visoka koncentracija lokalnih, dobro plačanih in visoko produktivnih delovnih mest.

Kljub tem gospodarskim izzivom pa Zasavci poročajo o nadpovprečnem zadovoljstvu s **kakovostjo življenja**. Prebivalci regije vseskozi izražajo nadpovprečno zadovoljstvo s svojimi življenjskimi razmerami, pri čemer poudarjajo navidezen paradoks med ekonomskimi kazalci in zaznano kakovostjo življenja.

Z vidika okolja bodo **emisije toplogrednih plinov v regiji verjetno ostale opazne**, saj tretjino bruto dodane vrednosti Zasavja trenutno predstavljajo ogljično intenzivni industrijski procesi (npr. steklarska, kemična, livarska in strojna industrija). Prav tako bodo visoke ravni vsakodnevnega visokega prometa v službo še naprej pomembno prispevale k emisijam. Kljub zaprtju zadnjega premogovnika in elektrarne na premog pred več kot desetletjem, bo **prehod regije na zeleno, čisto gospodarstvo nepopoln**. Glede na naraščajoče število ekstremnih vremenskih pojavov po Evropi bosta reka Sava in geografski položaj regije predstavljala povečano tveganje za poplave in zemeljske plazove.

Socialno se bo regija še vedno soočala s izzivom **krčenja prebivalstva** zaradi padajoče stopnje rodnosti in velikega odseljevanja, zlasti med mlajšimi prebivalci, ki iščejo boljše službe in priložnosti. Ta demografska dinamika in dinamika trga dela bosta privedli do starejšega prebivalstva in **neugodnega razmerja odvisnosti** ter posledično vse večjega povpraševanja po zdravstvenih in socialnih storitvah v bolj zahtevnem fiskalnem okolju. K temu povpraševanju bo prispevala višja stopnja negativnih regionalnih zdravstvenih težav v primerjavi z nacionalnimi standardi, ki je povezana s preteklo industrijsko dejavnostjo in okoljskimi razmerami. Delež oseb v starosti od 25 do 64 let s terciarno izobrazbo v zasavski statistični regiji je v letu 2022 znašal 33,5 %, kar je opazno pod slovenskim povprečjem, ki znaša 40,1 % (podatek je pod vplivom zgoraj navedenega odseljevanja mladih). Dediščina te **izobrazbene razlike** bo še vedno vplivala na regionalno gospodarsko uspešnost, saj je višja izobrazba povezana z boljšimi gospodarskimi in zaposlitvenimi obeti.

Kljub tem izzivom bodo **prednosti in priložnosti** regije, povezane z lokacijo, kakovostjo življenja, socialnim kapitalom in podjetništvom, ostale tudi v letu 2028. Poleg tega se bodo pojavile nove prednosti in priložnosti, kot je [Center za demonstracije in usposabljanje na področju brezogljnih tehnologij](#) ter revitalizacija nekdanjih industrijskih območij za nove gospodarske dejavnosti (npr. [obrtno-industrijska cona Lakonca](#), vključno z [mestom Akrobati](#)), skupaj z različnimi pobudami krožnega gospodarstva in izboljšano cestno infrastrukturo.

Te izzive in priložnosti bomo obravnavali tudi kasneje v prispevku.

Ukrepi kontekst

Čeprav bo ukrepi kontekst regionalne razvojne politike do leta 2028 drugačen, je napotke glede njene prihodnje usmeritve in tem mogoče zbrati iz obstoječih politik in strategij. Spodaj je naveden seznam desetih kazalcev. Ti so bili pridobljeni iz virov GD REGIO in naslednjih nacionalnih in regionalnih dokumentov:

[Strategija razvoja Slovenije 2030](#)

[Program ukrepov kohezije EU za Slovenijo 2021–2027](#)

[Načrt pomoči za okrevanje in odpornost Slovenije](#)

[Slovenska strategija pametne specializacije](#)

[Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij](#)

[Regionalni razvojni program zasavske regije \(RRP 2021–2027\)](#)

3. Ekonomske podatke za to poročilo smo pridobili na RRA Zasavje, SURS (Statistični urad Republike Slovenije), NIJZ (Nacionalni inštitut za javno zdravje) in Finance.si.

4. To je najvišja stopnja prevoza na delo v Sloveniji. Od tistih, ki se na delo vozijo iz Zasavja, se jih v Ljubljano odpravi 79 %.

Teritorialni načrt pravičnega prehoda (TJTP) **Zasavske regije:**

Akcijski načrt za Zasavje v tranziciji (ONPP)

Kazalci ukrepov:

- P1.** Ustvarjanje nizkoogljičnega krožnega gospodarstva
- P2.** Prilagajanje podnebnim spremembam in doseganje neto ničelnih emisij s preходом iz fosilnih goriv, spodbujanjem energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije ter gradnjo odpornih regij s pametnimi energetske sistemi, shranjevanjem energije in spodbujanjem lokalnih energetskih sistemov.
- P3.** Ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in konkurenčnih, naprednih podjetij, zlasti v povezavi z Evropskim zelenim dogovorom in Načrtom za industrijo zelenega dogovora.
- P4.** Uporaba pametne specializacije za spodbujanje inovativnosti in konkurenčnosti v podjetjih
- P5.** Podpiranje naložb v raziskave, razvoj in inovacije za spodbujanje industrijske in gospodarske konkurenčnosti ter podjetniškega ekosistema
- P6.** Dostopno izobraževanje in usposabljanje za splošne in posebne kompetence, povezane s sektorji zaposlovanja, usmerjenimi v prihodnost, zlasti tistimi, ki so zeleni in trajnostni
- P7.** Izboljšanje trajnostnega prometa in povezanosti IKT med regijami ter regionalne infrastrukture za trajnostni družbeno-ekonomski razvoj
- P8.** Krepitev zaščite okolja in odpornosti ter trajnostna raba zemljišč in virov.
- P9.** Krepitev skupnostnih in kulturnih virov ter omrežij za spodbujanje odpornih skupnosti ter živahne in privlačne regije za prebivalce in obiskovalce.
- P10.** Spodbujanje socialne vključenosti, boj proti revščini in diskriminaciji.

Poleg tega EU vse bolj razmišlja o medsebojnem delovanju dveh epoh prehodov: zelenega in digitalnega. Leta 2019 je Evropska komisija predstavila Evropski zeleni dogovor in nato Načrt industrije zelenega dogovora leta 2023, ki določa zeleni prehod za gospodarstvo in družbo EU. Hkrati spodbuja digitalni prehod za povečanje industrijske konkurenčnosti (EK, 2020). Vrsta digitalnih inovacij, kot je umetna inteligenca, je postala glavni dejavnik rasti za EU. Medtem ko ima EU močne prednosti, kazalniki kažejo, da EU ne dohaja svojih mednarodnih konkurentov.

Ključnega pomena je zagotoviti skladen pristop k regionalnemu razvoju, ki obravnava gospodarske, socialne in okoljske izzive, ki jih prinaša dvojni prehod, hkrati pa izkorišča priložnosti za trajnostni razvoj in konkurenčnost.

Konceptualne perspektive

Šest dejavnikov je splošno sprejetih kot temeljnih dejavnikov regionalnega razvoja in konkurenčnosti (Fai, Tomlinson & Barzotto, 2024). To so:

- finančni kapital (financiranje)
- človeški kapital (demografija in veščine)
- institucionalni kapital (lokalno vodstvo in sposobnosti)
- nematerialni kapital (inovacije in ideje)
- fizični kapital (infrastruktura, viri in lokacija)
- družbeni kapital (skupnostna omrežja in kultura)

Ko ti dejavniki so prisotni in medsebojno vplivajo v regiji, spodbujajo podjetništvo, konkurenčnost in rast produktivnosti. V regionalnih študijah so ti dejavniki obravnavani kot osrednji za močne regionalne ekosisteme (Granstrand & Holgersson, 2020). Zato analitiki ukrepov in akademiki prepoznavajo potrebo po njihovem upoštevanju in vključevanju pri iskanju poti razvoja za regijo (npr. Barca et al., 2012; Lee & Brown, 2017; Rodríguez-Pose, 2013). Ključno vprašanje pa je, kako konfigurirati in mobilizirati te dejavnike za optimizacijo regionalnega razvoja, z učinkovito prioritizacijo ukrepov, zagotavljanjem virov in financiranja ter sodelovanjem v partnerstvih (tako vertikalnih kot horizontalnih).

Poleg teh šestih dejavnikov sta ustvarjanje in vzdrževanje konkurenčnih industrij in podjetij prav tako prepoznana kot ključna gonila regionalnega uspeha (npr. Martin in Sunley, 2016; Boschma et al., 2017). V zadnjih letih se vedno bolj poudarja potreba po zelenih in trajnostnih regionalnih industrijah in podjetjih (EC, 2019).

Spodnja tabela opredeljuje štiri skupne mehanizme za ustvarjanje in razvoj regionalnih industrij, od katerih se nobeden ne izključuje znotraj geografskega območja in vsi lahko medsebojno delujejo na komplementaren način.

Mehanizmi regionalne industrijske prenove	Povezane značilnosti
Avtohtono ustvarjanje	Pojav novih industrij in sorodnih tehnologij znotraj regije, ki imajo malo ali nič neposrednih predhodnikov, npr. IKT
Prenos znanja	Uvoz novih industrij, organizacij in tehnologij izven regije, npr. nov proizvodni obrat ali raziskovalne in visokošolske ustanove
Diverzifikacija	Procesi, znanje in tehnologije obstoječe industrije se prerazporedijo, da zagotovijo osnovo za novo, a sorodno industrijo, npr. javne službe in zeleni prehod.
Nadgradnja	Revitalizacija in krepitev industrij s stalnimi inovacijami, tj. uvajanje novih izdelkov, storitev, tehnologij in procesov, npr. krožno gospodarstvo

Ključni katalizator regionalnega industrijskega razvoja (in razvoja podjetij) so inovacije. V zadnjih letih je bil ukrep inovacij EU na regionalni ravni vse bolj povezan z mehanizmom, znanim kot pametna specializacija (Abbot in Fitjar, 2024). Ima tri dimenzije ukrepov (»stebre«):

1. Lokalizacija – Pametna specializacija je krajevno zasnovan pristop, ki temelji na sredstvih in virih, ki so na voljo v regiji.
2. Določanje prednostnih nalog – Pametna specializacija prepozna in usmerja sredstva v omejen nabor področij, t. i. prednostna naložbena področja strategij pametne specializacije (S3).
3. Sodelovanje – Strategije pametne specializacije (S3) zahtevajo sodelovanje akterjev štirikratne vijačnice (javnega sektorja, raziskovalne sfere, zasebnega sektorja in civilne družbe) skozi celoten cikel strategije. Lokalni akterji morajo podpirati oblikovanje, spremljanje in izvajanje naložbenih prioritet S3.

Analitiki ukrepov in akademiki ugotavljajo, da je uspeh S3 lahko odvisen od institucionalnih in raziskovalnih virov v regiji (večji kot so ti viri, večja je verjetnost uspeha). Poleg tega morajo S3 upoštevati njihovo medsebojno delovanje z motečimi zunanjimi tehnologijami, neposrednimi naložbami in prenosom tehnologije za regionalni razvoj.

Pod kolektivno ravno industrije se ustvarjanje in rast podjetij obravnavata kot ključni mehanizmi regionalnega razvoja. Večina analitikov regionalnih ukrepov in akademikov se strinja, da sta podjetniška kultura in dinamičnost ključna gibalna regionalnega razvoja. Vendar pa ni pomembna samo količina podjetij, temveč tudi njihova kakovost.

Tako so podjetja z visoko rastjo (HGF) pomembna za uspešen regionalni razvoj, glede na njihov potencial, da prispevajo k rasti produktivnosti in zaposlovanja (Coad et al., 2014). V Evropi so HGF odgovorni za 50 % rasti delovnih mest, čeprav predstavljajo le majhen delež celotnega števila podjetij (Coad et al., 2022). Poleg tega imajo HGF običajno pozitivne učinke prelivanja na ne-HGF (Du & Vanino, 2021). Na splošno so HGF ponavadi mlajši, bolj internacionalizirani, bolj inovativni in porazdeljeni po državah in sektorjih (npr. HGF niso omejeni na mestna območja in jih je mogoče najti na podeželju). Nekatere posebne značilnosti podjetja, kot je hitro ustvarjanje delovnih mest in rast izvoza ter zaposlovanje in usposabljanje kvalificiranega kadra, lahko pomagajo pri prepoznavanju podjetij z večjo verjetnostjo, da postanejo HGF (Lopez Garcia & Puente, 2012). Večji delež HGF se običajno pojavlja v regijah z višjo stopnjo digitalizacije v primerjavi z nacionalnim povprečjem, in v tistih z ugodnim institucionalnim in regulativnim okoljem ter učinkovitim regionalnim upravljanjem (Amoroso idr., 2024).

V zadnjem času je bilo vzpostavljanje co-working prostora prepoznano kot še en potencialno pomemben katalizator za razvoj podjetij in širši krajevni razvoj, zlasti za manjša mesta in podeželska območja (Fai, Tomlinson & Barzotto, 2024). Co-working prostori lahko olajšajo mreženje, sodelovanje, skupno učenje in izmenjavo znanja ter izgradnjo skupnosti, s čimer ustvarijo obseg, aglomeracijo in prelivanje v pogosto razpršenih lokalnih gospodarstvih.

Nazadnje analitiki ukrepov in akademiki vedno bolj razmišljajo o medsebojnem delovanju zelenih in digitalnih prehodov v EU. Čeprav je EU vse bolj priznala pomen povezovanja obeh agend, so raziskave opozorile, da je konceptualna in operativna skladnost med tema dvema makro ukrepoma delna (Xinchuchu Gao, 2024).

Metoda za določanje možne razvojne zgodbe in prednostnih nalog

Metoda za določanje možne razvojne zgodbe in prednostnih nalog Zasavja ima štiri elemente:

1. Razmislek o šestih dejavnikih regionalnega razvoja in njihovih značilnostih v Zasavju
2. Razmislek o delovanju mehanizmov za ustvarjanje konkurenčnih industrij in podjetij v Zasavju
3. Na podlagi prvih dveh elementov je predstavljena potencialna zgodba o razvoju in povezana vizija.
4. Na podlagi zgoraj navedenega so predstavljeni potencialni prioritete regionalnega razvoja, ki so usklajeni z usmeritvami ukrepov, omenjenimi v poglavju 3.

Dejavniki in mehanizmi regionalnih sprememb

Od šestih dejavnikov, ki so prepoznani kot ključni za regionalni razvoj in konkurenčnost, lahko štirje opišemo kot temeljne dejavnike regionalnih sprememb, dva pa kot dejavnike virov, ki omogočajo regionalne spremembe:

Temeljni dejavniki regionalnih sprememb

• Človeški kapital (demografija in veščine)

Opazni so trije med seboj povezani vidiki demografske dinamike Zasavja: odseljevanje mladih; staranje prebivalstva; in poslabšanje razmerja odvisnosti. Kar zadeva trg dela, je treba omeniti visoko stopnjo vsakodnevnih prevozov na delo in razmeroma nizko stopnjo izobrazbe. Skratka, bazen človeškega kapitala "usiha". Projekt Preplet⁵ (Zasavje Learning Hub) predstavlja inovativno pobudo za uvedbo novega modela poučevanja za vse osnovne in srednje šole, ki lahko izboljša človeški kapital regije, če se zmanjša odseljevanje.

5. Projekt Preplet je konzorcij osnovnih in srednjih šol, katerega cilj je izboljšati kakovostno in dostopno učenje. Projekt se osredotoča na razvoj podjetniških kompetenc, digitalnih spretnosti in digitalno preobrazbo izobraževanja, hkrati pa spodbuja principe krožnega gospodarstva in usposabljanje za zelena delovna mesta, kot del prehoda v nizkoogljično družbo in gospodarstvo. Nov center bo omogočil sodobne učne pristope, spodbujal povezave z podjetji in skupnostmi ter podprl razvoj novih programov, ki mladim omogočajo pridobivanje ključnega znanja in veščin za prihodnost. Preplet povezuje izobraževanje, digitalno preobrazbo in trajnostni razvoj ter ustvarja pogoje za kakovostno učenje in zaposlovanje.

• Nematerialni kapital (inovacije in ideje)

Inovacijska uspešnost Slovenije je 91 % povprečja EU. Glede na gospodarnost in odsotnost univerze bo Zasavje verjetno pod državnim povprečjem. Kljub temu ustanovitev nacionalnega centra za brezogljive tehnologije, nove izobraževalne pobude, vključno z DDTlab, in inovativna podjetja, kot je DEWESoft, predstavljajo ključne vire inovacij. Poleg tega lahko regija gradi na svojih socialnih inovacijah, da bi preprečila ta primanjkljaj (glejte tudi Socialni kapital spodaj).

• Fizični kapital (infrastruktura, viri in lokacija)

Geografija Zasavja je ugodna in slaba. Prednosti njegove bližine mestnim trgom so izravnane s precejšnjim odlivom delovne sile. Teren je dober za turizem, ne pa tudi za prometno povezanost (kljub ključni železniški progi, ki prečka regijo) ali industrijski razvoj (čeprav se degradirana območja spreminjajo v poslovne cone, npr. Obrtno-industrijska cona Lakonca in Obrtno-industrijska cona Hrastnik). Regijske cene hiš in stanovanj so med najnižjimi v Sloveniji, vendar pomanjkanje manjših in srednje velikih stanovanj za mlajše ljudi in manjše družine predstavlja neskladje med ponudbo in povpraševanjem, ki lahko poslabša odseljevanje in ovira priseljevanje. Potencial za uvedbo OVE je premalo izkoriščen, čeprav ima regija eno največjih sončnih elektrarn v Sloveniji, v bližini nekdanje elektrarne Trbovlje, in je lokacija prvega slovenskega združenega solarnega projekta v Hrastniku.

• Socialni kapital (mreže skupnosti in kultura)

Zasavje ima bogato mrežo športnih, družbenih in kulturnih teles ter nevladnih organizacij, njegove skupnosti pa imajo močan čut solidarnosti/skupnih izkušenj in ponosa, podkrepljen z znamenito zgodovinsko rudarsko in industrijsko dediščino. Raven socialnega kapitala in s tem povezane družbene inovacije so v primerjavi z drugimi regijami EU v tranziciji ugodne, saj spodbujajo zaupanje, sodelovanje in izmenjavo znanja na kolektivni ravni. Kljub gospodarskim izzivom je regija ohranila visoko stopnjo socialne kohezije, ki se odraža v različnih oblikah sodelovanja, prostovoljstva in medgeneracijskega povezovanja (za več podrobnosti glej Prilogo 1).

Dejavniki virov za regionalne spremembe

- **Institucionalni kapital** (lokalno vodstvo in zmogljivosti)

Zasavje ima dejavno RRA, ki je razvila pomembne zmogljivosti, vključno s centrom za pravični prehod, s povezano Akademijo za krožno gospodarstvo, za olajšanje prehoda v regiji. Obstajajo tudi jasna struktura upravljanja z več deležniki in ureditve za regionalni razvoj, ki vključujejo in usklajujejo širše javne zmogljivosti, tj. Svet regije, Razvojni svet regije in Regionalno razvojno omrežje.

- **Finančni kapital** (financiranje)

Zasavje je uspešno izkoristilo sredstva EU (npr. Sklad za pravični prehod), pri čemer so vidni tudi primeri podjetij, ki vlagajo v nove tehnologije, proizvode in procese. Kljub temu so javne finance na splošno ranljive zaradi krčenja prebivalstva in razmeroma nizke ravni ustvarjanja bogastva, zato lahko vzdržnost javnih proračunov postane še bolj pereče vprašanje⁶. Poleg tega odsotnost industrijskih zemljišč in nepremičnin za vlagatelje zmanjšuje privlačnost območja za zunanje zasebne naložbe v primerjavi z drugimi slovenskimi regijami.

6. Financiranje občin v Sloveniji temelji predvsem na povprečnini, drugih državnih transferjih, lastnih prihodkih občin in sredstvih EU. Povprečnina, ki predstavlja glavni vir financiranja občin, se določa letno kot fiksni znesek na prebivalca. Manjše občine pogosto prejemajo dodatna sredstva prek posebne finančne izravnave, da se zagotovi izvajanje osnovnih storitev. Poleg števila prebivalcev na financiranje vplivajo tudi dejavniki, kot so skupna površina občine, razpršenost naselij, gospodarski razvoj in posebne potrebe (npr. obmejna ali gorska območja). Sredstva EU imajo ključno vlogo pri razvojnih projektih, zlasti na področju trajnostnega razvoja, digitalizacije in infrastrukture. Takšen sistem financiranja zagotavlja sorazmerno porazdelitev virov. Pogosto pa se pojavljajo razprave o ustreznosti in pravičnosti tega modela, zlasti glede na dejanske potrebe občin.

Mehanizmi za ustvarjanje konkurenčnih panog in podjetij

Od prej omenjenih mehanizmov za ustvarjanje novih panog in podjetij je delovanje in pomen opazen v Zasavju. Nekaj primerov je navedenih spodaj.

- **Avtohtono ustvarjanje**

Pobude za podporo podjetništvu, kot sta Katapult in Kompreshaus ter industrijsko-obrtni centri Rudnik, Kisovec in Lakonca, spodbujajo nastanek novih podjetij in posledično industrij. Poleg tega te lokalne pobude dopolnjuje nacionalni program za podporo podjetništvu PONI⁷.

- **Prenos znanja**

Vzpostavitev nacionalnega centra za tehnologije brez ogljika in novih poslovnih con spodbuja prenos znanja v regijo.

- **Diverzifikacija**

Regionalna osredotočenost na krožno gospodarstvo (glej Prilogo 2, Povzetek poročila o krožnem gospodarstvu Zasavja) ponuja priložnosti za diverzifikacijo, npr. zeleni turizem, povezan s prenovo Term Medija; medtem ko nedavne energetske naložbe omogočajo proizvodnjo zelene energije (npr. HSE).

- **Nadgradnja**

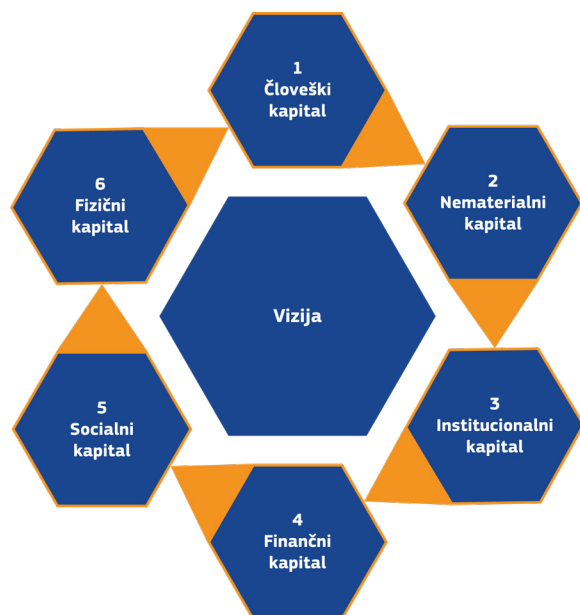
V regiji so opazni projekti, usmerjeni v nadgradnjo obstoječih industrij, kot so proizvodnja vodika na lokaciji v steklarni in apnarni ter vzpostavitev dveh enot za proizvodnjo vodika v povezanih industrijskih conah.

- Poleg tega ima regija mednarodno pomembna hitro rastoča podjetja (npr. DEWESoft) in pomembne prostore za co-working (npr. Katapult). V regiji delujejo tudi dolgo uveljavljena inovativna podjetja (npr. Steklarna Hrastnik).

7. PONI (Podjetno nad izzive) je program, ki udeležencem sklene štirimesečno pogodbo o zaposlitvi in se tako popolnoma posveti razvoju svoje poslovne ideje. V tem obdobju so udeleženci deležni usposabljanja in mentorstva, ki jih opremlja z veščinami in kompetencami za uspešen zagon in vodenje svojega podjetja. Program obravnava področja, kot so poslovno načrtovanje, finance, trženje in pravo.

Zasavje po 2027: razvojna zgodba in vizija prihodnost

Osnutek regionalne pripovedi se nanaša na niz aspirativnih izjav, razvitih med procesom posvetovanj in raziskav, ki se nanašajo na šest **dejavnikov sprememb** in pet **mehanizmov** za ustvarjanje konkurenčnih industrij in podjetij.

Dejavniki (D) in spremljajoče aspirativne izjave

- D1. Človeški kapital:** Zasavje ustavi odseljevanje delovno aktivnega prebivalstva in prepolovi dnevno migracijo do leta 2034.
- D2. Nematerialni kapital:** Vlaganja v raziskave, inovacije napredno izobraževanje tako javnega kot zasebnega sektorja Zasavje do leta 2034 postavljajo v korak z nacionalno inovacijsko uspešnostjo in obrnejo »beg možganov« v regijo
- D3. Fizični kapital:** Zasavje do leta 2034 doseže 40-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije in ima industrijske cone, co-working prostore in inkubatorje ter kulturno in turistično (prostočasni in poslovni turizem) infrastrukturo, ki je skladna z nizkoogljičnim krožnim gospodarstvom, kjer je to mogoče, izkorišča degradirana območja in zapuščina. Opazen je porast ponudbe stanovanj za mlade in mlade družine.
- D4. Socialni kapital:** Izmenjava znanja in mreženje povečujeta odprtost za spremembe ter odpornost in vključenost skupnosti ter vodita k večji podjetnosti, vključno s socialnimi podjetji, in izboljšanim dejavnostim in storitvam skupnost⁸

D5. Institucionalni kapital: Zasavje ima več deležniške in upravljske ureditve, ki zagotavljajo optimalno koordinacijo med zasebnimi, javnimi in civilnimi akterji ter omogočajo ekonomijo obsega pri zagotavljanju javnih storitev, javnih naložb in javnih projektov na regionalni ravni ter krepijo vpliv in dialog na nacionalni in EU ravni.

D6. Finančni kapital: Zasavje ima koristi od evropskih in nacionalnih sredstev v večletnem finančnem okviru za obdobje 2028–2034, pri čemer regija postaja vse privlačnejša za zasebne naložbe (lokalne in tuje). Izboljšana demografska in gospodarska uspešnost prispevata k rasti fiskalne osnove regije.

Mehanizmi (M) in z njimi povezane aspiracijske izjave

- M1. Avtohtono ustvarjanje:** Zasavje ima okrepljeno podjetniško kulturo, ki se odraža v višji stopnji zagonskih podjetij; in je znan po širšem naboru visoko rastočih podjetij
- M2. Prenos znanja:** Vhodne naložbe prispevajo k diverzifikaciji regionalnega gospodarstva na področjih, kot so brezogljične tehnologije, IKT, obnovljivi viri energije in turizem, ki jih spodbujajo lokacijske blagovne znamke/trženje in ponudbe.
- M3. Raznolikost:** Zasavje ima številna podjetja, ki so se diverzificirala v zelene in digitalne produkte in storitve, vključno s korakom v proizvodnji zelene električne energije.
- M4. Nadgradnja:** tradicionalne industrije v regiji, kot so steklarska, kemična in livarska, so uvedle zelene izdelke, storitve, tehnologije in procese ter sprejele prehod v krožno gospodarstvo.
- M5. Co-working prostori:** regija je na ravni EU znana po svojih inovativnih co-working prostorih, ki so privedli do znatnega povečanja višje plačane zaposlitve, inovacij, produktivnosti, digitalne uporabe in prelivanja znanja.

Te aspiracijske izjave vodijo do podporne izjave o viziji, kot je navedeno spodaj:

“Do leta 2034 bo imelo Zasavje vzdržno demografsko strukturo, konkurenčno, trajnostno gospodarstvo, ki je izkoristilo prednosti zelenih in digitalnih prehodov za ohranjanje in ustvarjanje trajnostnih dobro plačanih zaposlitev ter razvilo in izkoristilo svoj regionalni socialni kapital za ustvarjanje živahnih, trajnostnih skupnosti.”

8. Opomba: Družbeni kapital, zlasti v povezavi s socialno infrastrukturo, in fizični kapital se medsebojno prekrivata – na primer pri stanovanjski ponudbi in objektih za izvajanje socialnih storitev.

Predvidene prednostne naloge

Na podlagi te vizije in povezanih izjav o željah je predlaganih deset okvirnih prednostnih nalog:

- 1. Ustvarjanje regionalnega gospodarstva, ki ustvarja kakovostna delovna mesta in pozitiven demografski razvoj z ustvarjanjem, diverzifikacijo in nadgradnjo podjetij in industrij**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P3, P5, P9, P10
- 2. Prekvalificiranje in izpopolnjevanje regionalne delovne sile za nizkoogljično, krožno in konkurenčno regionalno gospodarstvo ter ohranjanje in ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, ki jih spremlja visoka stopnja gospodarske udeležbe**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P1, P3, P6, P10
- 3. Spodbujanje inovacij in raziskav ter razvoja (R&R) v regionalnih podjetjih in drugih gospodarskih akterjih z vzpostavitvijo in razvojem podporne infrastrukture, mrež ter storitev**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P3, P4, P5, P6
- 4. Spodbujanje regionalnih obnovljivih virov energije, energetske učinkovitosti in energetske odpornosti ter reševanje energetske revščine**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P1, P2, P3, P8
- 5. Razvoj gospodarskih območij in infrastrukture, ki spodbujajo nastanek regionalnih podjetij, diverzifikacijo, nadgradnjo in prenos znanja, skladno z nizkoogljičnim krožnim gospodarstvom, pri čemer se kjer je mogoče ponovno uporabijo opuščena industrijska območja in obstoječa infrastruktura**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P1, P3, P5, P8
- 6. Izboljšanje fizične in digitalne povezanosti, ki podpira pozitiven gospodarski in demografski razvoj, skladen z nizkoogljičnim krožnim gospodarstvom**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P1, P3, P7, P8
- 7. Naslavljanje podnebne in okoljske odpornosti ter obnova okolja**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P1, P2, P8, P9
- 8. Gradnja kulturnih in družbenih dobrin, inovacij in mrež za spodbujanje dinamične, privlačne in trajnostne regije za prebivalce in turiste**
Priporočeni ukrepi in usmeritve – P6, P8, P9, P10

9. Obravnavanje socialne izključenosti, revščine in diskriminacije

Priporočeni ukrepi in usmeritve – P3, P6, P9, P10

10. Izboljšanje ponudbe dostopnih stanovanj za mlade in mlade družine

Priporočeni ukrepi in usmeritve – P8, P9, P10

Analiza primerov: evropski ukrepi in prakse, pomembne za Zasavje

Ker regija Zasavje načrtuje svoj gospodarski razvoj po letu 2027, se lahko opre na izkušnje drugih evropskih regij pri soočanju z razvojnimi izzivi in odklepanju razvojnih priložnosti. Takšni primeri lahko ponudijo relevantne ideje, poučne izkušnje in navdih za prihodnje ukrepe in prakse v regiji.

V posvetovanju z RRA Zasavje je bilo izbranih osem študij primerov za razvoj. Ti primeri so bili zbrani iz drugih evropskih regij, ki prehajajo skozi tranzicijo in diverzifikacijo. Izbranih osem primerov je naštetih v spodnji tabeli, v njej pa so navedeni tudi njihova povezanost z določevalci in mehanizmi, omenjenimi v tem delu, za razvoj Zasavja. Sinteza ključnih "spoznanj" iz primerov za Zasavje je navedena po tabeli.

Vsak izbrani primer zagotavlja razlago pomena primera za Zasavje, kratki opis primera, povzetek izidov / koristi ter ustrezne lekcije.

Ime in lokacija primera.	Opis	Povezani določitelji in mehanizmi.
1. Be here, Škotska	Prizivanje ljudi v bolj oddaljena območja	D1, D2, D4, M1
2. COMPTEN, Španija	Obnovljiva energija za celotno skupnost	D3, D4, M3
3. Crichton Campus, Škotska	Prizivanje visokošolskih institucij in naprednih izobraževalnih funkcij v manjše mesto	D1, D2, D3, D4, D6, M2, M4
4. Limburg, Belgija	Usklajevanje razvoja med občinami	D5, D6

Ime in lokacija primera.	Opis	Povezani določitelji in mehanizmi.
5. Ludgate Hub, Irska	Ustvarjanje co-working prostorov v manjšem mestu	D1, D2, D3, D4, M1, M5
6. Sisak Moslavina digital hub, Hrvaška	Ustvarjanje centra za razvoj digitalnih iger v manjšem mestu	D2, D3, D6, M1, M3, M4, M5
7. Terhills, Belgija	Razvijanje postindustrijskega območja (rudarstva premoga) za turizem	D3, D6, M3, M4
8. Vistula Cultural Brand, Poljska	Oblikovanje podeželske, regionalne znamke in programa ponudbe za turiste	D2, D5, M3, M4

Izbrani »Povzetki« iz študij primerov

- Čeprav prebivalstvo Zasavja upada, lahko trend obrnemo z usklajenim delovanjem vladnih akterjev v regiji, pri čemer bi lahko vodilno vlogo prevzela RRA.
- Prisotnost prvega slovenskega združnega solarnega projekta v regiji (Hrastnik) je pohvale vredna, vendar obstaja priložnost za povečanje energetskega prehoda v skupnostih v regiji, npr. z uvedbo nadaljnjih solarnih projektov
- Pritegnitev »satelitskega« visokošolskega izobraževanja in zmogljivosti za napredno učenje/ usposabljanje bi lahko bila priložnost, ki spremeni igro, da bi se spopadli s trenutno odsotnostjo takih regionalnih zmogljivosti
- Glede na omejeno število razvojnih območij v regiji mora obstajati jasen dolgoročni regionalni načrt o tem, kako je mogoče razviti zelena in rjava območja na komplementaren in diferenciran način, da bi se izognili nepotrebni konkurenci in premeščanju
- Nadaljnji razvoj oskrbovanih in specializiranih co-working prostorov bi lahko privedel do znatnega ustvarjanja in ohranitve delovnih mest v regiji ter izboljšal odpornost skupnosti in demografsko odpornost.
- Politike in ukrepe Zasavja za podporo diverzifikaciji industrije je treba dolgoročno združiti in povečati ter s tem dodatno povezati trde kapitalske naložbe z mehkejšimi prihodkovnimi intervencijami, vključno z izobraževanjem, prekvalifikacijo in podporo podjetjem.
- Turizem je potencialna nova razvojna os obsega Zasavja in industrijska dediščina regije ne sme biti ovira, temveč prednost in katalizator za zunanje naložbe.
- Glede na nacionalno prepoznavnost Zasavja je treba njegove različne turistične znamenitosti – kraje, kulturo, dogodke in tradicije ter pridelke – združiti v sklop ponudbe in promovirati v okviru celovite regionalne znamke.

Bodite tukaj – privabljanje ljudi v oddaljena območja

Lokacija	Highlands and Islands, Škotska (UK)
Ustreznost	- Spletna marketinška in informacijska kampanja, ki jo vodi RDA za spodbujanje priseljevanja v regijo, ki je bila zgodovinsko povezana z odseljevanjem - Namen kampanje je pritegniti človeški kapital, zlasti mlajše, da bi spodbudili diverzifikacijo regionalnega gospodarstva in odpornost skupnosti. - Namen kampanje je tudi spremeniti zunanje dojemanje regije in s tem spodbuditi večje notranje naložbe in turizem.
Povezani dejavniki in mehanizmi	D1, D2, D4 M1
Opis	Highlands and Island Enterprise (HIE), RDA za severno Škotsko, ima štiri jasne cilje v okviru nacionalnega potovanja do neto ničelnih emisij do leta 2045. Ti cilji se nanašajo na: obrniti zgodovinski upad prebivalstva v tej pretežno podeželski in razmeroma oddaljeni regiji; podpiranje pogojev za rast in zeleni prehod; gradnja uspešnih, vzdržljivih podjetij; in omogočanje močnih, sposobnih in iznajdljivih skupnosti. Bistvenega pomena za to nalogo je pritegniti človeški kapital, zlasti mlajše, iz preostalega Združenega kraljestva in na mednarodni ravni, da bi preprečili naravne demografske spremembe (manj rojstev kot smrti) in migracije mladih v tujino. Da bi privabil mobilni človeški kapital, je HIE lansiral Be here, spletno marketinško in informacijsko kampanjo za spodbujanje priseljevanja mladih podjetnikov, delavcev in študentov, s čimer v regijo prinaša nova znanja, znanja in ustvarjalnost. Kampanja dopolnjuje širšo nacionalno kampanjo za spodbujanje migracij na Škotsko. Kampanja Be here je zgrajena na številnih zgodbah in študijah primerov o ljudeh, ki so se preselili v Highlands and Islands ter uresničili svoje poslovne ambicije (npr. eno novo podjetje je naredilo lokalno dobavno verigo obnovljive energije bolj krožno), obstajajo pa tudi osebna video pričevanja o kakovosti življenja v regiji ter poklicnih in gospodarskih prednostih življenja na tem območju. Poleg tega spletno mesto usmerja uporabnike k nasvetom za podporo pri ustanavljanju in podjetništvu, nasvetom in storitvam za priseljevanje ter navodilom in informacijam za potencialne študente. Poleg tega so gradiva Be here in pozitivna sporočila o regiji na voljo lokalnim podjetjem in organizacijam, da bi jih spodbudili k neodvisnemu trženju regije kot odličnega kraja za življenje in delo.
Rezultati	- Po več kot stoletnem upadanju prebivalstva je regija že desetletje priča vrnitvi k rasti prebivalstva, čeprav še vedno obstajajo razlike med večjimi mesti in obrobniimi skupnostmi. - V zadnjih letih je bilo povečanje prebivalstva v Highlands and Islands posledica neto migracij; in dejansko bi naravne demografske spremembe brez take ublažitvene migracije povzročile zmanjšanje števila prebivalstva na skoraj vseh območjih regije. - V nacionalnih in mednarodnih medijih je prišlo do pozitivne ponovne ocene regije kot kraja za življenje in delo. - Te pozitivne spremembe v demografiji in profilu regije se odražajo v regionalnih cenah stanovanj (povečanje za 5,5 % med letoma 2023 in 2024) in v območju, kjer je stopnja zaposlenosti višja od preostale Škotske (december 2023).

Bodite tukaj – privabljanje ljudi v oddaljena območja

Lekcije	• Zgodovinski demografski upad, tudi v obrobnejših regijah od Zasavja, je mogoče obrniti z aktivnimi ukrepi, kot so marketinške in informacijske kampanje za spodbujanje priseljevanja, kot del širše strategije in nabora ukrepov regionalnega razvoja. • Privlačnost človeškega kapitala lahko podpira regionalno gospodarsko diverzifikacijo ter razvoj podjetij in skupnosti. • RRA je lahko pomemben regionalni akter pri spodbujanju nove podobe/ identitete svoje regije in ciljanju na ključne skupine zunaj regije, kot so podjetniki, kvalificirani delavci in vlagatelji.
Dodatne informacije	• https://www.hie.co.uk/our-region/behere/ • https://www.scotland.org/inspiration/top-five-reasons-you-should-live-and-work-in-scotlands-highlands-and-islands • https://www.scotland.org/move-to-scotland/migration-service

COMPTEM – Obnovljiva energija za celotno skupnost

Lokacija	Crevillent (regija Valencia), Španija
Ustreznost	• Development of a renewable energy community (REC) combining public and private sector involvement at a municipal level (circa 30 000 inhabitants).
Povezani dejavniki in mehanizmi	D3, D4 M3
Opis	COMPTEM (Community for Municipal Energy Transition) ustanovljen leta 2019, je pobuda skupine Enercoop Group (hčerinska družba Crevillent Electric Cooperative, ki je bila ustanovljena leta 1925) ki jo podpirata Generalitat Valenciana in Institute for Energy Saving and Diversification (IDAE). Pobuda poskuša obravnavati izziv energetskega prehoda z lokalne ravni s spodbujanjem novega energetskega modela, ki je pravičen, demokratičen, decentraliziran, čist, obnovljiv in digitalen, hkrati pa postavlja Crevillent kot vodilno lokalno energetske skupnost v Evropi. Skupnost obnovljivih virov energije COMPTEM (REC) želi spodbujati lastno porabo s skupnimi fotonapetostnimi inštalacijami tako na (zasebnih) stanovanjskih stavbah kot v sodelovanju z mestnim svetom tudi na javnih stavbah ter na prej neuporabljenih javnih zemljiščih. Ta širok pristop pomeni, da lahko v pobudi sodelujejo tudi osebe, ki nimajo lastnega prostora za sončne kolektorje, in tako pomagajo demokratizirati dostop do obnovljive energije. Investicije in izvedbo projekta – ki vključuje litij-ionsko shranjevanje energije in polnilne naprave za električno mobilnost – zagotavlja Enercoop, pri čemer stanovalci, ki dovolijo uporabo svojega strešnega prostora, prejmejo znižanje računa za elektriko. Dostop do novih zmogljivosti se dodeljuje z žrebom med zadružniki. Druge ključne značilnosti pobude vključujejo: • Dejavnosti za ozaveščanje državljanov ne le o prednostih projekta v smislu nižjih računov za energijo, temveč tudi o pomenu lokalne proizvodnje obnovljive energije za boj proti podnebnim spremembam. • Kampanja za digitalizacijo, vključno z lansiranjem mobilne aplikacije, ki državljanom omogoča spremljanje porabe energije v realnem času, ogled konične porabe in prejemanje priporočil, kako optimizirati svojo tarifo za električno energijo. • Javna komunikacija z namestitvijo digitalnih informacijskih plošč na javnih mestih, ki zagotavljajo informacije v realnem času o proizvodnji in porabi obnovljive energije v skupnosti.

COMPTEN – Obnovljiva energija za celotno skupnost

Rezultati	• Več kot 1 milijon evrov naložb (2021–2023) v objekte za lastno porabo, ki jih sofinancira Generalitat Valenciana prek Valencian Institute of Business Competitiveness (IVACE). • V obdobju 2021–2023 je začelo obratovati 7 fotovoltaičnih solarnih naprav za kolektivno lastno porabo, v prihodnjem letu pa bodo dodane še 3. S tem bo skupna obratovalna zmogljivost znašala približno 1 MW, z zmogljivostjo proizvodnje energije 1250 MWh/leto, kar bo zadostovalo za oskrbo več kot 1000 družin. Namen je, da se do leta 2030 operativna zmogljivost postopoma poveča in pokrije celotno občino Crevillent (približno 30 000 prebivalcev). • Začetni prihranki pri računih za elektriko so ocenjeni na 10 do 15 %, kar bi lahko naraslo na 25 %, ko se začetna naložba amortizira.
Lekcije	• Dolga zgodovina lokalne energetske zadruga Enercoop pomeni, da so državljani navajeni na zamisel o proizvodnji in distribuciji električne energije kot dejavnosti skupnosti, kar povečuje družbeno sprejemanje skupnosti obnovljivih virov energije. • Projektu je koristila močna politična volja s strani Enercoopa in občinske uprave, da bi do leta 2050 dosegli 100-odstotno proizvodnjo obnovljive energije v mešanici električne energije Crevillenta, za kar COMPTEN velja za ključno komponento. • Podporne dejavnosti (ozaveščanje, digitalizacija, komuniciranje) so bile pomembne za informiranje, izobraževanje in vključevanje državljanov, s čimer so ustvarili večji občutek nadzora in vključenosti v prehod na obnovljivo energijo.
Dodatne informacije	• Pravičen prehod in skupnosti obnovljivih virov energije v Sulcis-Iglesiente – povzetek tehnične pomoči START (v pripravi) • Enercoop will turn Crevillent into a pioneering local energy community in Europe – spletna stran Enercoop

Crichton kampus - Privabljanje funkcij visokega šolstva in izpopolnjevanja v majhno mesto

Lokacija	Dumfries, Škotska (UK)
Ustreznost	• Ustvarjanje visokošolskih zmogljivosti v majhnem podeželskem mestu s privabljanjem in lociranjem izobraževalnih ustanov. • Zagotavljanje naprednega učenja in usposabljanja za prebivalce ter privabljanje ljudi – študentov, raziskovalcev, učiteljev itd. – na območje, ki trpi zaradi izseljevanja. • Ponudba tečajev in raziskav, pomembnih za lokalno gospodarstvo • Uporaba lokalnega socialnega kapitala za ustvarjanje dobrotelnega sklada za razvoj kampusa.

Crichton kampus - Privabljanje funkcij visokega šolstva in izpopolnjevanja v majhno mesto

Povezani dejavniki in mehanizmi		D1, D2, D3, D4, D6, M2, M4
Opis	Crichton Campus je dom edinstvenega akademskega kampusa z več institucijami, ki ponuja vrsto prilagodljivih možnosti terciarnega izobraževanja s polnim in krajšim delovnim časom. Kampus ponuja tečaje in raziskave, pomembne za lokalno gospodarstvo, vključno z upravljanjem ogljika, okoljsko trajnostjo, zdravstvenim in socialnim varstvom, IKT in turizmom. Različne možnosti študija in majhna mestna/podeželska lokacija privabljajo lokalne, nacionalne in mednarodne študente, raziskovalce in akademike v mesto Dumfries (30.000 prebivalcev). Univerza v Glasgowu, Univerza zahodne Škotske (UWS), Odprta univerza na Škotskem (OU), Škotski podeželski kolidž (SRUC) ter Dumfries in Galloway College so prisotni v kampusu ali blizu njega. Ocenjuje se, da imajo te institucije tesne operativne povezave z več kot 120 zasebnimi, javnimi organizacijami in organizacijami tretjega sektorja. Različne akademske ustanove sodelujejo pri razvoju svoje skupne ponudbe prek Crichton Campus Leadership Group, ki vključuje tudi The Crichton Trust, Dumfries and Galloway Council in The Crichton Foundation. Fundacija je dobredelna organizacija, ki širi lokalni dostop do terciarnega izobraževanja in podpira razvoj kampusa Crichton. Fundacija spodbuja lokalne ljudi, podjetja in organizacije, da sodelujejo s kampusom. Leta 2023 je Crichton Campus Leadership Group izdala novo izjavo o ambicijah, ki temelji na štirih prednostnih področjih: Vzdrževanje in rast pravičnih in dostopnih učnih priložnosti; študentske izkušnje; Povečanje raziskovalne zmogljivosti in izmenjave znanja; in poslovne inovacije in sodelovanje.	
Rezultati	- Kampus podpira več kot 120 rednih zaposlitev in ustvari več kot 20 milijonov EUR letno porabe v lokalnem gospodarstvu. - V kampusu je približno 400 visokošolskih študentov in 50 raziskovalcev. - Kampus je povzročil priseljevanje, vključno s precejšnjim deležem mednarodnih študentov in raziskovalcev, na območje, povezano z odseljevanjem, in preprečil domačinom, da bi morali zapustiti območje, da bi imeli dostop do visokošolskega izobraževanja.	
Lekcije	- Ni nujno, da je podeželsko/majhno mestno okolje odvrčalo od privabljanja funkcij terciarnega izobraževanja v lokalno območje; lahko je prednost, če jo postavimo v okvir kakovosti življenja in okolja. - Kolociranje več organizacij lahko ustvari kritično maso izobraževalnih in raziskovalnih ponudb in priložnosti ter podpira ekonomijo obsega. - Vzpostavljane in spodbujane partnerstev in lokalnih mrež, ki temeljijo na obstoječem socialnem kapitalu, je lahko katalizator transformacijskih sprememb.	
Dodatne informacije	https://www.crichton.co.uk/about/ https://www.crichtonfoundation.org/ https://www.gla.ac.uk/schools/ses/studyindumfries/	

Limburg – Usklajevanje razvoja po nekdanjih rudarskih občinah

Lokacija	Limburg, Belgija
Ustreznost	- Lokalno (občinsko) sodelovanje in usklajevanje, ki premaga individualne in nasprotujoče si interese za spodbujanje raznolikih razvojnih priložnosti, ki koristijo regiji kot celoti. - Uporaba rudarskih zgradb in infrastrukture na načine, ki spoštujejo njihovo dediščino, hkrati pa jih preoblikujejo v sodobna delovna mesta, kulturne in prostočasne kraje.
Povezani dejavniki in mehanizmi	D5, D6
Opis	Premogovništvo v provinci Limburg se je začelo leta 1917, ko je bilo na vrhuncu 46 000 delavcev, zaposlenih v 7 rudnikih premoga v regiji. Vendar pa je zaradi padajoče dobičkonosnosti prvo zaprtje prišlo leta 1966 in je bilo dokončano do leta 1992. Čeprav je regionalna flamska vlada dala na voljo znatna finančna sredstva za postopno opuščanje, zaprtje rudnika in odškodnine delavcem, niti rudarsko podjetje niti vlada nista imeli načrta, da bi naredili kaj ustvarjalnega z rudniškimi zgradbami, in kmalu se je začelo popolno rušenje. Vendar pa je s stalnim aktivizmom lokalnih združenj in posebnimi prizadevanji javnih uradnikov v letih 1992 in 1993 okoli 45 industrijskih zgradb in naprav na 7 območjih dobilo status zaščitene dediščine, nato pa je ta status dobilo še približno 20 drugih stavb (nekatero s prejšnjo civilno rabo). Kljub varovanju rudarske dediščine ob pomanjkanju proaktivnega prostorskega ukrepa ni bilo enostavno snovati načrtov za prenovo. Vendar pa je sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja s platformo rudarske regije (pobuda za strateško sodelovanje med občinami v regiji, oblikovana za reševanje skupnih izzivov, kot sta prostorsko načrtovanje in ponovni razvoj) prišlo do neformalnega usklajevanja in soglasja glede glavnih tem za ponovno uporabo vsakega premogovnika. Ta raznoliki pristop je delno spodbudilo zaprtje tovarne Ford Motor Company v Genku leta 2014 (ki je bila odprta po začetku zapiranja rudnikov v šestdesetih letih prejšnjega stoletja), ki je spodbujalo željo po odmiku od monokulture industrijske strukture in dajanju prednosti inovativnim razvojnim pobudam od spodaj navzgor. Ti vključujejo: Thor Park (Waterschei premogovnik) vključno z Energyville: poslovnim, tehnološkim in znanstvenim parkom; C-Mine (Winterslag premogovnik): kulturna in kreativna industrija LABIOMISTA (Zwartberg premogovnik): umetnost in biodiverziteta Greenville (Houthalen premogovnik) inkubator za čisto tehnologijo in krožno gospodarstvo Heusden-Zolder (Zolder premogovnik) dediščina, kultura, izobraževanje in MSP Terhills (Eisden premogovnik): narava, prosti čas/rekreacija in razvoj maloprodaje be-MINE (Beringen premogovnik): prosti čas in dediščina Čeprav ima vsako mesto svojo temo/vizijo, ostaja ambicija ustvariti fizično povezavo med kraji, ki temelji na zdaj zapuščeni železnici, ki je prej služila rudnikom premoga. V bistvu gre za staro idejo o notranjem povezovanju regije okoli osrednje nove pripovedi, s simbolično prenovo COALTRACK-a (Kolenspoor) kot zavezujočega dejavnika za pomladitev regije.

Limburg – Usklajevanje razvoja po nekdanjih rudarskih občinah

Rezultati	• Ustvarjanje edinstvenih mejnikov, ki spoštujejo in izkoriščajo rudarsko dediščino za preoblikovanje gospodarskih, družbenih in okoljskih razmer.
Lekcije	• Če več lokacijam dodelite posebno temo ali vizijo, lahko pomaga zmanjšati zapletenost in konkurenco med občinami in lokacijami ter pospeši ideje vključenost javnosti v proces izvedbe • Sodelovanje in usklajevanje med občinami – ki pogosto zasledujejo posamezne in nasprotujoče si interese – lahko prinese boljše razvojne priložnosti za regijo kot celoto • Pri večini lokacij je bila vloga občine (zlasti župana kot »vodje«) ključna, skupaj z oblikovanjem partnerstev z zunanjimi zainteresiranimi »partnerji« (npr. nevladnimi organizacijami, ustvarjalci in aktivisti, vladnimi agencijami in znanstvenimi institucijami ter zasebnimi podjetniki).
Dodatne informacije	• Co-ordination and partnership to promote revitalisation of multiple former coal mining sites Insights from Limburg, Belgium – START Poročilo • Genk's ongoing transition – Študija primera Pobude za regije premoga v tranziciji

Ludgate Hub – Co-working prostor v majhnem mestu

Lokacija	Skibbereen, Irska	
Ustreznost	• Preureditev zapuščene komercialne stavbe za podporo privabljanju in ohranjanju gospodarske dejavnosti ter za zagotavljanje koristi skupnosti. • Podpiranje oživitve podeželja z digitalizacijo in razvojem znanja (npr. storitve izobraževanja, usposabljanja in mentorstva). • Lokalno vodstvo in lokalna vključenost »od spodaj navzgor« skozi zgodnjo fazo in stalno vključenost skupnosti.	
Povezani dejavniki in mehanizmi	D1, D2, D3, D4 M1, M5	
Opis	Ludgate Hub, ki ga je ustanovila usmerjevalna skupina, sestavljena iz lokalnih podjetnikov, digitalnih ambasadorjev (prostovoljcev) in lokalnih lastnikov podjetij/podjetij, je co-working prostor tako za posamezne mlade strokovnjake kot za večja podjetja, ki ponuja cenovno ugoden prostor za "hot desking" (skupne delovne mize) za 75 delavcev, zasebne pisarne in sejne sobe. Hub, ki deluje v obnovljeni stavbi pekarnice (nekdanji kino) na obrobju Corka, ima koristi od tega, da je v enem prvih irskih podeželskih mest s hitro internetno povezljivostjo in 100-odstotnim širokopasovnim omrežjem od optičnih vlaken do stavbe. Zagotavlja srednjo pot med delom v pisarni in na domu ter omogoča neodvisnim delavcem in zaposlenim, da živijo in delajo na daljavo brez ovir za povezljivost in z opremo, potrebno za učinkovito delovanje. Poleg tega Hub ponuja priložnosti za mreženje, mentorstvo in dogodke, ki so pritegnili tako začasne kot redne člane. The hub je tudi vir za lokalno skupnost, katerega cilj je podpreti oživitve podeželja z digitalizacijo, zapolniti digitalni razkorak med podeželjem in urbanimi območji ter podpreti prehod v podnebno nevtralno družbo. Pobude, ki jih podpira Hub, vključujejo na primer digitalno opismenjevanje in izobraževanje na področju STEM za vse starostne skupine, informiranje in razvoj zmogljivosti skupnosti za energetske obnove doma, mentorstvo podjetjem v predzagoni in začetni fazi, e-strategijo in rešitve za lokalne trgovce na drobno, pomoč iskalcem zaposlitve, vključno z ženskami, ki se želijo vrniti med delovno silo.	

Ludgate Hub – Co-working prostor v majhnem mestu

Rezultati	• Privabljanje visokokvalificiranih delavcev na daljavo in ustanavljanje podjetij. • 800 dolgoročno ustvarjenih delovnih mest v širšem gospodarstvu. • 4 milijone € prispevka lokalnemu gospodarstvu, vključno s spodbujanjem turizma.
Lekcije	• Ključni dejavniki uspeha vključujejo trden organizacijski odbor, dostop do kapitala (95 % projektov je zasebno financiranih z donacijami ali sponzorstvu podjetij) ter krepitev podpore in angažiranosti skupnosti, vključno z vključevanjem mlajše generacije, da jim pokažemo, da imajo prihodnost v podeželskih skupnostih. • Prepoznavanje položaja tržne niše in prodajnih točk je pomembno za razlikovanje od konkurenčnih lokacij, zlasti pri pakiranju podeželskih območij, da bi pritegnili ljudi iz mestnih območij. • Zagotavljanje raznolikih poslovno usmerjenih storitev (npr. co-working prostori, digitalna podpora manjšim podjetjem, inkubacija zagonskih podjetij), hkrati pa tudi spodbujanje pobud, ki koristijo širši skupnosti.
Dodatne informacije	• Ludgate Hub Website • Ludgate Hub – a co-working space in rural Ireland, OECD case study • Ludgate Hub, Connectedhubs profile • The Ludgate Hub, ENRD case study

Sisak-Moslavina hub – Ustvarjanje centra za razvoj digitalnih iger v majhnem mestu

Lokacija	Sisak Moslavina, Hrvaška
Ustreznost	• Sisaško-moslavaška regija ima bistveno nižji BDP na prebivalca od državnega povprečja (skoraj polovico) in visoko stopnjo brezposelnosti. • Glavno mesto regije je od glavnega mesta oddaljeno 60 km (bližina je podobna kot Zasavje od Ljubljane), zaradi česar je prevoz na delo izvedljiva možnost za prebivalce. • Območje je odvisno od ogljično intenzivnih industrij (npr. metalurgija, rafinerija in petrokemika) in želi diverzificirati svoje gospodarstvo z uporabo JTF. • Pobuda za digitalne igre, ki sta jo ustanovila RDA in lokalna vlada, je nacionalno pomembna in prikazuje inovativne povezave s predšolsko in šolsko vzgojo, poklicnim usposabljanjem/prekvalificiranjem in zdaj terciarnim izobraževanjem.

Sisak-Moslavina hub – Ustvarjanje centra za razvoj digitalnih iger v majhnem mestu

Povezani dejavniki in mehanizmi		D1, D2, D3, D6, M1, M3, M4, M5
Opis	Pobuda za digitalne igre se je začela leta 2016 in se je postopoma razvijala okoli šestih dejavnosti: • brezplačni tečaji angleščine v lokalnih vrtcih kot priznanje pomena jezika v novih medijih in digitalnih igrah; • delavnice programiranja videoiger in grafike v osnovnih in srednjih šolah; • vzpostavitev inkubatorja »PISMO« (1200 m2 prostora v dveh objektih z opremo za razvoj video iger); • finančna podpora za podporo zagonu video iger (do 20.000,00 EUR na zagon); • 6-mesečni tečaji v inkubatorju "PISMO" za brezposelne prebivalce, v sodelovanju s hrvaškim zavodom za zaposlovanje; • in štiriletni program za srednješolce za razvijanje videoiger in postati "tehnik videoiger". V letu 2020 je razvoj novega, večjega centra za industrijo iger hrvaška vlada opredelila kot nacionalno strateški projekt in je bil nato vključen v TJTP. Nov igralni center bo obsegal: visokošolsko fakulteto z izobraževalnimi in raziskovalnimi prostori; študentski dom; športne objekte; podjetniški pospeševalnik in inkubator; povezano energetska, komunikacijsko in prometno infrastrukturo.	
Rezultati	• Nacionalno in mednarodno priznan center odličnosti v novi industriji za regijo, ki bo spodbujala regionalno konkurenčnost, pozitivne učinke prelivanja v lokalnem gospodarstvu in novo podobo regije na Hrvaškem, v EU in globalno (glejte spodnjo povezavo glede vmesnika s Kitajsko). • Lokalni mladi so seznanjeni z novo industrijo in so vključeni v njo ter so deležni povezanega izobraževanja in usposabljanja, s čimer razvijajo človeški kapital za to nastajajočo industrijo ter širšo uporabo IKT in inovacije v regiji. • Inkubator »PISMO« je ustvaril 85 start-upov, povezanih z digitalnimi igrami, povezanimi tehnologijami in širšimi inovacijami, npr. razvojem pametnih očal za pretvorbo zvoka v besedilo za ljudi z okvaro sluha. • 320 domačih brezposelnih se je prekvalificiralo in pridobilo nova znanja.	
Lekcije	• Ogljično intenzivno lokalno gospodarstvo lahko spodbuja diverzifikacijo v nepovezано industrijo, ki je manj odvisna od ogljika. • Ukrepi morajo biti usklajeni in povečani na dolgi rok, s čimer se povezujejo naložbe v trdni kapital z mehkejšimi posegi v prihodke, vključno z izobraževanjem, prekvalifikacijo in podporo podjetništvu. • Ukrep je lahko medgeneracijski, osredotočen na različne faze razvoja in oskrbe človeškega kapitala, vključno z izobraževanjem predšolskih otrok, šolskim izobraževanjem, izobraževanjem po šoli in poklicnim usposabljanjem. • Visokošolske ustanove za poučevanje in raziskovanje je mogoče ustvariti v regiji, kjer ni predhodnikov, vendar potrebujejo podporo na nacionalni in lokalni ravni.	

Sisak-Moslavina hub – Ustvarjanje centra za razvoj digitalnih iger v majhnem mestu

Dodatne informacije

- https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/Croatia/pismo-croatia-s-sisak-moslavina-county-positions-itself-as-a-hub-of-gaming-expertise
- https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/panorama/2024/10/23-10-2024-sisak-moslavina-levels-up-with-jtf_en
- <https://www.croatiaweek.com/new-e26-3m-gaming-centre-in-novska-is-all-go/>
- <https://www.iurc.eu/2023/05/29/becoming-the-gaming-industry-hub-sisak-moslavina-county-and-chongqing-establish-cooperation-for-the-digital-economy/>

Terhills – razvoj turizma in prostega časa nekdanjega rudnika

Lokacija

Limburg, Belgija

Ustreznost

- Sanacija nekdanjega rudnika in kamnoseštva ter preureditev zgradb in fizične infrastrukture.
- Oblikovanje raznolike in diferencirane turistične ponudbe, ki združuje naravo, prosti čas/rekreacijo in razvoj maloprodaje.
- Mobilizacija javnih sredstev (za obnovo in osnovno infrastrukturo) za spodbujanje financiranja zasebnih projektov za nove gospodarske dejavnosti.

Povezani dejavniki in mehanizmi

D3, D6

M3, M4

Opis

Terhills, ki se nahaja na robu edinega nacionalnega parka v Belgiji, pokriva približno 365 hektarov veliko območje, ki obsega nekdanji rudnik Eisden (zaprt leta 1987), elektrarno (zaprt leta 1996) in kamnolom za gramoze. Terhills NV, hčerinska družba Limburške investicijske družbe LRM (finančna naložbena družba v 100-odstotni lasti flamske regionalne vlade), je vložila 75 milijonov EUR v preoblikovanje območja in začela ponovno spreminjati rudarsko mesto v turistično žarišče, s 100 hektarji preurejenih v naravni rezervat, nadaljnjih 119 hektarjev pa odprtih za rekreacijo v naravi. Čeprav ga je oblikovala njegova preteklost kot industrijsko rudarstvo in območje kopanja gramoza, se Terhills trži kot okolje, ki ga zdaj zaznamujejo bujna favna in flora, ogromni vodotoki in edinstvena mesta, ki zagotavljajo široko paleto rekreacijskih dejavnosti, ki temeljijo na okolju prijaznem razvoju projektov.

Začetni razvoj na tem območju je vključeval [Maasmechelen Village](#), luksuzno nakupovalno vas ob rudniku Eisden, in kinematografski kompleks (Euroscoop), ki sta bila odprta leta 2001. Kasnejša pozornost se je preusmerila tudi na odlagališča v Eisden in nekdanji rudnik gramoza z luksuznim [Terhills Hotel](#), ki zaseda nekdanjo glavno stavbo rudnika Eisden – odprtje leta 2015, poleg razvoja konferenčnega kompleksa [Terhills Conference](#), prireditvenega trga Terhills Events na prostem, žičnice [Terhills Cablepark](#) in glavnega prehoda v narodni park Hoge Kempen. Septembra 2019 je bil odprt luksuzni wellness center [Elaisa](#), ki mu je maja 2021 sledil vrhunski počitniški park '[Terhills Resort by Center Parcs](#)', ki prav tako cilja na energetsko samozadostnost.

Razvoj Terhillsa je pridobil tudi z javnimi sredstvi za nepovratne naložbe, vključno s približno 3 milijoni EUR za infrastrukturo v storitvah prevoza, cono za dogodke in kolesarskih stezah (100 % subvencionirano s strani LSM⁹) in 6,5 milijona EUR za izgradnjo kolesarskega mostu kot posebne atrakcije '[Cycling between the slagheaps](#)' (100 % subvencionirano s strani province Limburg & LSM).

9. Limburg Sterk Merk (LSM) je fundacija in investicijski sklad, ki vlaga v neprofitne (nedonosne) projekte na področju izobraževanja, oskrbe, turizma, narave, kulture itd., ki prispevajo k uravnoteženemu razvoju province Limburg. Financira se z dividendami, ki jih izplačuje LRM.

Terhills – razvoj turizma in prostega časa nekdanjega rudnika

Rezultati	• Terhills je deloval kot katalizator zaposlovanja in gospodarske rasti v regiji. • Celotna naložba na lokaciji Terhills je ocenjena na približno 160 milijonov EUR. • Število ustvarjenih delovnih mest / delovnih mest je približno 400 (letovišče, hotel in žičnica), z ocenjenimi 400 dodatnimi posrednimi delovnimi mesti. • Močno povečanje števila obiskovalcev/turistov v regiji (približno 1 milijon dodatnih obiskovalcev) in s tem povezan gospodarski učinek zaradi porabe obiskovalcev.
Lekcije	• Uspešen razvoj lokacije je temeljil na glavnem načrtu za preureditev lokacije z dolgoročno perspektivo in postopno izvedbo. • Doseganje gospodarskih in spremljajočih družbenih in okoljskih koristi je omogočilo usmerjanje javnofinančne podpore preko podjetja (LRM), ki ima mandat za spodbujanje gospodarske rasti z vlaganjem v strateške projekte za regijo.
Dodatne informacije	• Terhills website • LRM website

Vistula Cultural Brand - Oblikovanje podeželske regionalne znamke in s tem povezane ponudbe za turiste

Lokacija	Kujawsko-Pomorskie region, Poljska	
Ustreznost	• Projekt promoviranja profila regije s skupnim trženjem in razvojem nabora povezanih turističnih ponudb. • Regija tradicionalno ni bila povezana s turizmom in večina obiskov v regiji ni trajala več kot en dan. • Z združevanjem in oblikovanjem raznolikih turističnih znamenitosti / virov v celovite ponudbe je območje zdaj lažje tržiti turistom, ki bodo verjetneje tam preživeli več časa in porabili več denarja.	
Povezani dejavniki in mehanizmi	D2, D5 M3, M4	

Vistula Cultural Brand – Oblikovanje podeželske regionalne znamke in s tem povezane ponudbe za turiste

Opis	Dolina Spodnje Visle v poljski regiji Kujawsko-Pomorskie ima edinstven potencial zaradi svojega podeželskega okolja, kulturne raznolikosti (vključno z izrazito folkloro, povezano z menoniti), nabora lokalnih prehrabnenih izdelkov ter različnih kulturnih in gastronomskih dogodkov. Pred desetletjem opravljena primerjalna analiza je pokazala, da se takšen potencial ne odraža v ponujenih turističnih produktih. Poleg tega regionalni in nacionalni turistični operaterji in promotorji območja niso zaznali kot pomembne turistične destinacije s prepričljivo ali združeno ponudbo. V odgovor je projekt, ki ga sofinancira Evropski kmetijski sklad za regionalni razvoj (EKSRP), namenjen spodbujanju kulturnih in gastronomskih znamenitosti na tem območju. Rezultat projekta je paket raziskane ponudbe za turiste, nova kulturno-gastronomska blagovna znamka in bolj poslovni pristop k trženju območja potencialnim turistom. Projekt je temeljil na participativnem pristopu, kjer je več kot 100 akterjev sodelovalo v delavnicah, študijskih izletih in dejavnostih, namenjenih izmenjavi znanja, izboljšanju veščin in razvoju novih pristopov v lokalni turistični industriji. Izvedena je bila tudi obsežna analiza za prepoznavanje lokalnih turističnih priložnosti, ki se ujemajo z nacionalnim in mednarodnim turističnim povpraševanjem, ter razvoj blagovne znamke, ki je povezana s pristno identiteto območja. Rezultat projekta je bila uvedba nove turistične mreže, ki spodbuja kulturni in gastronomski turizem v dolini Visle, in oblikovanje šestih turističnih ponudb: dvodnevni obisk, ki temelji na poskusu lokalne hrane in kulture; dvodnevni obisk, zgrajen okoli pohodništva na območju spodnje reke Visle; enodnevni izlet na odkrivanje regionalne hrane; enodnevni izlet peš ali s kolesom za raziskovanje menonitske kulture; kmečko turistična ponudba; in enodnevni izlet za raziskovanje gozdov in naravne dediščine območja.
Rezultati	• Območje se zdaj dojema kot destinacija za obiskovalce in prebivalci se bolj zavedajo turističnih prednosti in potenciala območja. • Obiskovalci ostanejo dlje – obiski čez noč so zdaj pogostejši • Območje je zdaj povezano s kakovostjo in avtentičnostjo v smislu kulture, hrane in krajine. • Pojavile so se druge dopolnilne dejavnosti za obiskovalce, kot sta kolesarjenje in dediščina. • Lokalna turistična industrija je zdaj bolj povezana in sodeluje.
Lekcije	• Različne turistične atrakcije – kraje, kulturo, dogodke in tradicije ter pridelke – je treba združiti in promovirati v kontekstu splošne regionalne znamke. • Takšne zanimivosti je treba interpretirati in uskladiti z nacionalnim in mednarodnim povpraševanjem. • Z razvojem in trženjem prepričljivih, združenih ponudb bodo turisti ostali dlje in porabili več, predvsem pri namestitvi in hrani. • Gradnja in spodbujanje partnerstev in lokalnih mrež, ki temeljijo na obstoječem socialnem kapitalu, je lahko katalizator sprememb.
Dodatne informacije	• https://eu-cap-network.ec.europa.eu/good-practice/creating-vistula-valley-cultural-and-culinary-brand_en#section--resources;tab_id=overview • https://visitbydgoszcz.pl/en/discover/bydgoszcz-surroundings/3892-road-trip-lower-vistula-valley#:~:text=The%20cultural%20heritage%20of%20the,Taste%20Festival%E2%80%9D%2C%20an%20annual%20event

Zaključne ugotovitve

V letu 2028 se bo Zasavje soočilo s številnimi enakimi gospodarskimi, okoljskimi in družbenimi izzivi, kot jih ima trenutno, in bo še vedno v procesu sproščanja svojih priložnosti in gradnje svojih prednosti. Poleg tega se bo regija vedno bolj soočala s potrebo po prilagoditvi svojih oglišč in energetske intenzivnih industrij bolj trajnostnemu in krožnemu modelu. Vendar pa je ta dokument pokazal, da ima regija pomembne prednosti, od katerih so mnoge premalo izkoriščene.

Pohvalno je, da regija trenutno dokazuje sposobnost odzivanja na spremembe z organizacijami, ki so usmerjene v prihodnost, jasnostjo pri načrtovanju in partnerskem delu ter učinkovito uporabo EU. financiranje. Takšne institucionalne prednosti bodo še vedno prisotne leta 2028.

Poleg tega nedavne naložbe v Zasavju in izkušnje izbranih regij študije primera kažejo, da so pozitivne regionalne spremembe in preoblikovanje dosegljive. Ni nujno, da so regije ujetnice svoje preteklosti.

Zato ta dokument ponuja okvirno vizijo, naracijo in z njimi povezane prednostne naloge, ki lahko delujejo kot katalizator za ozaveščeno razpravo med zasavskimi deležniki o strateških usmeritvah in ciljih regije ter povezanih prednostnih nalogah po letu 2027. Dokument je lahko tudi koristen vir za sodelovanje in pojasnjevanje ambicij Zasavja z nacionalnimi in evropskimi deležniki, ko se novi večletni finančni okvir oblikuje skupaj z nacionalnimi prednostnimi nalogami in smernicami.

Bibliografija

- Abbott, C., & Fitjar, R., (2024). Missions, conditions and the policy transfer of Smart Specialisation in the European Union. *Regional Studies*
- Amoroso, S., Herrmann, B., & Kritikos, A., (2024). The role of regulation and regional government quality for growth firms: the good, the bad and the ugly. *Regional Studies*
- Barca, F., McCann, P., & Rodríguez-Pose, A. (2012). The case for regional development intervention: Place-based versus place-neutral approaches. *Journal of Regional Science*
- Boschma, R., Frenken, K., & Truffer, B., (2017). Towards a Theory of Regional Economic Diversification. *Regional Studies*
- Coad, A., Daunfeldt, S., Hözl, W., Johansson, D., & Nightingale, P. (2014). High-growth firms: Introduction to the special section. *Industrial and Corporate Change*
- Coad, A., Harasztosi, P., Pál, R., & Teruel, M. (2022). *Policy instruments for high-growth enterprises*. Springer
- Du, J., & Vanino, E., (2021). Agglomeration externalities of fast growth firms. *Regional Studies*
- European Commission (2019). *The European Green Deal*. Official Journal of the European Union
- European Commission (2020). *A New Industrial Strategy for Europe*. Commission Communication
- European Commission (2023). *A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age*. Commission Communication
- Fai, F. Tomlinson P., & Barzotto, M., (2024). Coworking spaces and regional development: a role for policy. *Regional Studies*
- Gao, X. (2024). The EU's twin transitions towards sustainability and digital leadership: a coherent or fragmented policy field? *Regional Studies*
- Granstrand, O., & Holgersson, M. (2020). Innovation ecosystems: A conceptual review and a new definition. *Technovation*
- Lee, N., & Brown, R. (2017). Innovation, SMEs, and the liability of distance: The demand and supply of bank funding in UK peripheral regions. *Journal of Economic Geography*
- Lopez-Garcia, P., & Puente, S. (2012). What makes a high-growth firm? A dynamic analysis using Spanish firm-level data. *Small Business Economics*
- Martin, R. & Sunley, P., (2006). Path Dependence and Regional Economic Evolution, *Journal of Economic Geography*
- Rodríguez-Pose, A. (2013). Do institutions matter for regional development? *Regional Studies*
- Seri, P. & Compagnucci, L. (2024). What are university satellite campuses for? A perspective on their contribution to Italian municipalities and regions. *Regional Studies*

Priloga 1: Socialni kapital regije Zasavje

Izraziti socialni kapital Zasavja gradijo močni medčloveški odnosi, solidarnost in dobro povezana lokalna skupnost, ki jo oblikujeta zgodovinska rudarska in industrijska dediščina. Kljub gospodarskim izzivom je regija ohranila visoko stopnjo socialne kohezije, ki se odraža v različnih oblikah sodelovanja, prostovoljstva in medgeneracijskega povezovanja.

Ključne značilnosti zasavskega socialnega kapitala:

1. Močne skupnostne vezi:
 - Tradicija rudarske skupnosti je vzpostavila kulturo medsebojne podpore in solidarnosti.
 - Številna društva, prostovoljske organizacije in iniciative aktivno povezujejo prebivalce in prispevajo k razvoju skupnosti.
2. Medgeneracijsko povezovanje:
 - Prenos znanja, vrednot in izkušenj med generacijami, predvsem v lokalnih obrteh, tradiciji in kulturi.
 - Starejši prebivalci se aktivno vključujejo v mentorstvo in svetovanje mlajšim generacijam na področju podjetništva, obrti in družbenih dejavnosti.
3. Visoka stopnja socialne vključenosti:
 - Skupnostno življenje je močno podprto z različnimi lokalnimi pobudami, ki spodbujajo vključevanje ranljivih skupin.
 - Na socialnem, okoljskem in kulturnem področju deluje dobro razvita mreža nevladnih organizacij in civilnih iniciativ.
4. Krizno odzivanje in sodelovanje:
 - Zasavci so znani po hitri mobilizaciji in samoorganizaciji v kriznih časih, kot so okoljske nesreče (kot so poplave in neugodni gospodarski vplivi/premiki).
 - Podjetja, šole in nevladne organizacije pogosto sodelujejo pri skupnostnih projektih za izboljšanje kakovosti življenja.
5. Lokalna identiteta in kulturni kapital:
 - Močan ponos na industrijsko dediščino in kulturno tradicijo, ki združuje prebivalce in krepi občutek pripadnosti.
 - Živahen koledar kulturnih, športnih in družabnih dogodkov prispeva k povezovanju skupnosti.

Izzivi in priložnosti za krepitev socialnega kapitala

Čeprav je socialni kapital v Zasavju močan, se regija sooča z izzivi, povezanimi z demografskimi spremembami, migracijami mladih in gospodarskim prestrukturiranjem. Priložnosti za krepitev socialnega kapitala vključujejo:

- krepitev sodelovanja med izobraževalnimi ustanovami, podjetji in civilno družbo za izboljšanje povezljivosti in prenosa znanja;
- spodbujanje socialnega podjetništva in pobud, ki jih vodi skupnost, za spodbujanje večje ekonomske in socialne vključenosti;
- digitalizacija in razvoj pametnih skupnosti, ki omogočajo večjo participacijo in povezljivost prebivalcev.

Zaključek

Socialni kapital zasavske regije ostaja ena njenih ključnih prednosti za odpornost in trajnostni razvoj. Močne skupnostne vezi, solidarnost in pripravljenost za sodelovanje omogočajo regiji uspešno prilagajanje in razvoj kljub izzivom. Nadaljnje naložbe v izobraževanje, socialne inovacije in medgeneracijsko sodelovanje bodo ključne za ohranjanje in krepitev socialnega kapitala Zasavja v prihodnosti.

Poglavje 2: Povzetek poročila o krožnem gospodarstvu regije Zasavje

Uvod

Povzetek poročila o razvoju krožnega gospodarstva v Zasavju (povzetek poročila) je nastalo v okviru podpore tehnične pomoči Regionalni razvojni agenciji Zasavje (RRA Zasavje) preko mehanizma Sekretariata za tehnično pomoč regijam v prehodu (START). To poročilo je pripravil ICLEI – Evropski sekretariat lokalnih oblasti za trajnostni razvoj – ki je član konzorcija, odgovornega za upravljanje sekretariata EU za premogovne regije v tranziciji.

Povzetek poročila o trenutnem stanju je razvito na podlagi rezultatov naslednjih dogodkov v zasavski regiji, osredotočenih na krožno in pravično preobrazbo:

- Terenski obisk zasavske regije (13.11.2024).
- Regionalna konferenca za pravičen prehod v Zasavju (14.11.2024).
- Izmenjava START v podporo razvoju krožnega gospodarstva v zasavski regiji (05.-07.03.2025).

START je podprl RRA Zasavje pri razvoju naracije in prednostnih nalog za diverzifikacijo in prehod regije po letu 2028. To dodatno vključuje svetovanje in usmerjanje glede krožnogospodarskih ambicij in načrtov regije.

Glavni cilj izmenjave START je bil sodelovati z lokalnimi deležniki v zasavski regiji ter razpravljati o ključnih izzivih in priložnostih za krožni prehod Zasavja. V razpravi so bila obravnavana naslednja osrednja vprašanja:

- Kako uporabiti krožna poslovna območja kot gibalno gospodarskega in družbenega razvoja regije?
- Katere so glavne ovire in kako jih premagati?
- Kako povezati lokalne skupnosti, občine in gospodarstvo za uspešno izvedbo krožnega prehoda?
- Kako vključiti lokalna podjetja v krožno gospodarstvo in razviti nove poslovne modele?

V tem poročilu so izpostavljeni ključni vpogledi, pridobljeni na izmenjavi obiska, s poudarkom na trenutnih prednostnih nalogah in pobudah krožnega gospodarstva v Zasavju, praksah in aktivnostih, prihodnjih fokusnih področjih in akcijah ter potencialnih izzivih in priložnostih.

Trenutne prioritete in pobude

Nizkoogljično krožno gospodarstvo (cilj 8) je eden od 12 razvojnih ciljev Slovenije, opredeljenih v temeljnem razvojnem okviru Republike Slovenije – [Strategiji razvoja Slovenije 2030](#). Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo je prednostna razvojna usmeritev celotnega gospodarstva in je močno povezan z naslednjimi nacionalnimi strateškimi usmeritvami (SU):

- **SU-1:** Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba.
- **SU-2:** Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse.
- **SU-3:** Učenje za in skozi življenje.
- **SU-4:** Dobro ohranjeno naravno okolje.

Ti nacionalno določeni cilji so podlaga za oblikovanje prednostnih nalog in ukrepov, ki jih bodo izvajali slovenska vlada, nosilci regionalnega razvoja, lokalne skupnosti in drugi deležniki.

[Teritorialni načrt pravičnega prehoda Zasavske regije](#) izpostavlja potrebo po prestrukturiranju in diverzifikaciji regionalnega gospodarstva z izvajanjem naslednjih krepitev iniciativ (PP):

- **KI-01:** Zagotavljanje ustrezne podpore za preoblikovanje gospodarstva Zasavja v nizkoogljične in krožne poslovne modele.
- **KI-02:** Vzpostavitev spodbudnega in opolnomočujočega okolja za trajnostni razvoj zasavske regije.

Na področju razvoja človeških virov je bilo v zasavski regiji prepoznanih več področij, ki bodo potrebovala podporo za uspešno izvedbo zelene preobrazbe. Med ključnimi so naslednja podporni področja (PP):

- **PP-01:** Izboljšanje lokalnega izobraževalnega sistema, obogatitev in krepitev ključnih kompetenc učencev (zlasti digitalne kompetence, podjetniške kompetence, kompetence prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo itd.).
- **PP-02:** Prenos razvitih rešitev na področju ključnih kompetenc v izobraževalne institucije in razvoj inovativnih učnih okolij, npr. informacijsko-komunikacijskih učnih okolij v šolskem okolju.
- **PP-03:** Vključevanje šolskega okolja v druga razvojna področja (npr. demonstracijski centri, robotika, umetna inteligenca, prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo itd.).

Potrebo po vlaganju v krožno gospodarstvo so prepoznali tudi deležniki v Zasavju, in sicer v smislu spodbujanja pilotnih in drugih projektov na tem področju, ozaveščanja in uvajanja krožnega gospodarstva kot poslovnega modela.

Trenutne prakse in dejavnosti

Zasavje Just Transition Centre (Center za pravični prehod Zasavje) je osrednja organizacija, ki se ukvarja z lokalizacijo razvojnih ciljev nizkoogljičnega krožnega gospodarstva Slovenije v Zasavju. Deluje kot center za obveščanje in vključevanje deležnikov pri prestrukturiranju Zasavja ter glavna podporna struktura za izvajanje aktivnosti pravične tranzicije v regiji. Center za pravični prehod Zasavje posebno pozornost namenja usklajevanju nacionalnih ciljev z lokalnimi prioritetami, zmogljivostmi in izzivi ter uporabi lokalnih podatkov in virov.

Tukaj je nekaj primerov dosedanjih praks in aktivnosti Centra za pravični prehod Zasavje:

Akademija pravičnega prehoda

Center za pravični prehod Zasavje je v sodelovanju s Savinjsko-šaleško regijo ustanovil [Akademijo pravičnega prehoda](#). Akademija je skupna platforma za pridobivanje znanja, ki je ključno za pravičen prehod. Udeleženci lahko na izobraževanjih, seminarjih in drugih dogodkih pridobivajo nova znanja s področja

razvoja in inovativnosti ter krožnega, zelenega in visokotehnološkega gospodarstva. Akademija izvaja tudi študije, analize, svetovanja in druge podporne dejavnosti za uspešen prehod.

Ker je Just Transition namenjena vsem prebivalcem regije, velja enako tudi za akademijo pravičnega prehoda. Namenjena je gospodarstvenikom za snovanje učinkovitih in premišljenih projektov ter uspešnost na razpisih za pridobivanje evropskih sredstev. Namenjen je zaposlenim, da pridobijo znanja za delovna mesta prihodnosti. Namenjena je mladim, da bi lažje izkoristili priložnosti, ki jih ponuja Just Transition – pravična tranzicija.

Namenjena je vsem Zasavcem, saj brez njih pravična tranzicija ne more biti uspešna. Zato vse zainteresirane vabimo, da spremljate aktivnosti Akademije pravičnega prehoda, se udeležite izobraževanj in dogodkov ter tako postanete del pravične in krožne preobrazbe Zasavja [\[Več informacij\]](#).

Akademija krožnega gospodarstva Zasavje

V letu 2024 je Center za pravični prehod Zasavje v sodelovanju z organizacijo Circular Change – Zavodom za krožno gospodarstvo izvedel napredno misleč program – [Akademijo krožnega gospodarstva Zasavje](#). Program je bil namenjen krepitevi zmogljivosti in uvajanju načel krožnega gospodarstva v gospodarske panoge regije. Aktivnosti so vključevale deležnike iz vseh sektorjev regije. Rezultati akademije so bili konkretni predlogi za krožne projekte in razvojne pobude v zasavski regiji [\[Več informacij\]](#).

Za ozaveščanje o pomenu krožnega gospodarstva in podporo trajnostnim rešitvam za prihodnji razvoj zasavske regije je Center za pravični prehod Zasavje v sodelovanju z Inštitutom Circular Change pripravil obsežno in informativno brošuro: "[Zasavje Circular Academy – How to Become the European Lighthouse of Change](#)".

Dne 31. marca 2025 je Center za pravični prehod Zasavje na svoji spletni strani objavil uradni razpis. [Povabilo k sodelovanju v Krožni akademiji Zasavje 2.0](#). Krožna akademija Zasavje 2.0 predstavlja nadgradnjo prve izvedbe akademije v letu 2024.

Center za pravični prehod Zasavje izvaja Krožno akademijo Zasavje 2.0 v okviru pobude za pravični prehod Zasavja.

Akademija bo vključevala ciljno usmerjene podporne aktivnosti, namenjene nadgradnji vsebin, povezovanju deležnikov in pospeševanju izvedbe projektnih predlogov. Akademija bo obsegala naslednje ključne dogodke (KD):

- **KD-01:** Študijski obisk na Škotskem (9.–12. junij 2025), kjer si bodo udeleženci ogledali izbrane primere dobrih praks na področju krožnega gospodarstva, industrijske simbioze in krožnega prostorskega načrtovanja. Obisk bo izveden v sodelovanju z organizacijami, kot sta Zero Waste Scotland in drugimi relevantnimi partnerji, katerih prakse so skladne z razvojnimi usmeritvami v Zasavju.
- **KD-02:** Dogodek za širjenje znanja in delovni sestanek, načrtovan za teden od 16. do 20. junija 2025 v prostorih RRA Zasavje, s ciljem pregleda rezultatov študijskega obiska, analize možnosti prenosa praks ter vključitve konkretnih rešitev v lokalni kontekst.
- **KD-03:** Mentorski in svetovalni program, ki bo vključeval strokovno svetovanje in vodene mentorske procese za podporo posameznim projektom in deležnikom pri uresničevanju načel krožnega gospodarstva v praksi. [\[Več informacij\]](#).

Delavnice o krožnem gospodarstvu za otroke

Novembra 2024, kot spremljevalni dogodek [Regionalna konferenca za pravičen prehod v Zasavju](#), je Društvo prijateljev mladine Trbovlje organiziralo delavnice reciklaže za otroke, kjer so spoznavali načela krožnega gospodarstva in pomen ponovne uporabe materialov skozi ustvarjalne dejavnosti [\[Več informacij\]](#).

Prihodnostne prioritete in iniciative

Prihodnostne prioritete prehoda zasavske regije v nizkoogljično, krožno in učinkovito gospodarstvo so oblikovane v sodelovanju s ključnimi regionalnimi deležniki in vključene v [Regionalni razvojni program za Zasavje 2021-2027](#), in sicer:

Strateški cilj 2: Zeleno in nizkoogljično Zasavje.

Specifični cilj 2.3: Spodbujanje okolju prijaznih pristopov (krožno gospodarstvo, lastna oskrba, raba obnovljivih virov energije).

Ukrep 8.2.2: Za spodbujanje krožnega gospodarstva.

Dejavnost: Spodbujati pilotne projekte na področju krožnega gospodarstva.

Dejavnost: Povečanje ozaveščenosti o načelih krožnega gospodarstva med prebivalstvom regije in uvedba krožnega gospodarstva kot poslovnega modela v organizacijah.

Portfelj razvojnih pobud krožnega gospodarstva v zasavski regiji vključuje naslednje ključne iniciative in projekte::

Prihodnji izzivi in priložnosti

Obiski lokacij tekočih in nedavnih projektov, srečanja z občinami zasavske regije, razprave z akterji iz poslovnega in znanstvenega sektorja ter rezultati strukturirane delavnice jasno kažejo na visoko stopnjo predanosti, navdušenja in trdega dela deležnikov zasavske regije za odporno in trajnostno gospodarsko prihodnost.

Obstajajo dokazi o različnih vrstah, stanjih in obsegi obstoječih in načrtovanih procesov ter dejavnosti, namenjenih spodbujanju pravičnega in krožnega gospodarstva v Zasavju. Za povečanje učinkovitosti in prispevka vsakega posameznega projekta ali pobude k celotnemu procesu pravičnega in krožnega prehoda v Zasavju bi bilo koristno zagotoviti njihovo splošno usklajenost, sinhronizacijo in strateško koordinacijo. Ključni elementi strateške koordinacije pravičnega in krožnega razvoja v Zasavju so predstavljeni na sliki 1.

Naslov projekta	Opis projekta
Poslovna cona Rudnik Hrastnik	Cilj projekta je ustvariti ugodne pogoje za rast obstoječih podjetij, ustanovitev novih podjetij in privabljanje vlagateljev. To je v skladu z širšimi cilji prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo, zmanjšanja brezposelnosti in povečanja konkurenčnosti lokalnega gospodarstva. [Več informacij]
Poslovni inkubator "Kompreshaus" Hrastnik	Projekt vključuje prenovu nekdanje rudarske kompresorske postaje v poslovni inkubator. Cilj je ustvariti prostor za razvoj novih tehnologij in podjetniških idej, ki so ključne za zeleno preobrazbo. [Več informacij]
Center za razvoj, demonstracijo in usposabljanje v tehnologijah brez ogljičnih emisij (Center DUBT)	Cilj projekta je ustanoviti center z najsodobnejšo raziskovalno infrastrukturo za razvoj tehnologij baterij in vodika v novi raziskovalni enoti Nacionalnega inštituta za kemijo v Zasavju. [Več informacij]
Izgradnja Gospodarske poslovne cone Kisovec II	Namen projekta je spodbujati podjetništvo, zlasti z olajšanjem gospodarske izrabe novih idej, ustanavljanjem novih podjetij in povečanjem dodane vrednosti obstoječih podjetij. [Več informacij]
Obrtno-industrijska cona Lakonca	Projekt podpira prehod v trajnostno in nizkoogljično gospodarstvo, prispeva k regionalni prestrukturiranju in oživljanju. Obrtno-industrijska cona bo omogočila rast podjetij z visoko dodano vrednostjo, povečala regionalno konkurenčnost in ustvarila nove zaposlitvene priložnosti. [Več informacij]

 Strateško usklajevanje			
Strateška usklajenost s strategijami in načrti	Strateško kartiranje projektov in pobud	Strateško upravljanje: vloge in odgovornosti	Strateško sodelovanje deležnikov
Strateško komuniciranje	Strateško upravljanje virov	Strateško upravljanje in zmanjševanje tveganj	Strateško spremljanje uspešnosti in poročanje
Strateško upravljanje sprememb	Strateško načrtovanje in koordinacija	Strateško upravljanje znanja	Strateško nenehno izboljševanje

SLIKA 1. MOZAIK ZNANJA »STRATEŠKO USKLAJEVANJE PRAVIČNEGA IN KROŽNEGA RAZVOJA ZASAVJA«

Razprave s ključnimi deležniki in predstavniki lokalnih občin, podjetij in institucij, ki delujejo v Zasavju, so privedle do zaključka, da se proces pravičnega in krožnega prehoda v Zasavju sooča s številnimi izzivi (glej sliko 2).

 Razvojni izzivi			
Nezadostna prometna povezava v regiji	Razkorak med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela	Lokalne javne storitve in zmogljivost infrastrukture	Zakonodajne in upravne ovire ter izzivi
Potreba po zbiranju podatkov in spremljanju	Potreba po strateški pospešitvi in koordinaciji	Ozaveščenost, razumevanje in vedenje javnosti	Vzorci proizvodnje in potrošnje (vključno s fazo končne uporabe)
Potreba po večnivojskem sodelovanju in podpori	Potreba po zagotavljanju sobivanja podjetij in skupnosti	Potreba po razvoju regionalne privlačnosti in konkurenčnosti	Potrebe po financiranju in pametna dodelitev virov

SLIKA 2. MOZAIK ZNANJA »IZZIVI PRAVIČNEGA IN KROŽNEGA RAZVOJA V REGIJI ZASAVJE«

Med obiskom programa START v Zasavju je bila ena glavnih osrednjih točk srečanj in razprav z lokalnimi občinami, podjetji in institucijami, ki delujejo v osrednji dolini Save, opredelitev obstoječih koristnih predpogojev in razumevanje, kako jih je mogoče izkoristiti ali preoblikovati v prihodnje razvojne priložnosti.

Ključni obstoječi koristni predpogoji so naslednji:

- 1. Proaktivni, ustvarjalni in navdušeni posamezniki** – prebivalci (vključno z otroki, mladimi, družinami, starejšimi, ranljivimi skupinami), podjetniki, predstavniki nevladnih organizacij in drugi zainteresirani deležniki – so osrednjega pomena za pravični in krožni prehod Zasavja. Njihova stalna vključenost in opolnomočenje sta bistvena za učinkovit razvoj in izvajanje skupnih medsektorskih projektov, ki so skladni s cilji pravičnega in krožnega prehoda Zasavja.

Krepitev in nadgradnja obstoječih partnerstev s temi deležniki bi bila zelo koristna. Enhancing and building upon existing partnerships with these stakeholders would be highly advantageous.

- 2. Industrijske tradicije, dediščina in kultura kot vir pravičnega in krožnega prehoda** – Zasavska regija ima dolgoletne praktične izkušnje, tehnične spretnosti, specializirano znanje in kvalifikacije v industrijskem sektorju (tj. rudarstvo, proizvodnja in gradbeništvo). Koristno bi bilo graditi na preteklih raznolikih industrijskih in inženirskih praksah ter znanju ter jih preoblikovati v bolj trajnostne in napredne panoge, ki imajo največji potencial za krožne inovacije.

Ključne prihodnje razvojne priložnosti Zasavja so predstavljene na sliki 3.

 Razvojne priložnosti			
Sodelovanje med izobraževalnim sektorjem in razvojnimi območji	Sodelovanje med občinami in podjetji	Razvoj industrijskih simbioz na poslovnih območjih	Dejavnosti in dogodki ozaveščanja o krožnem gospodarstvu
Sodelovanje v dobavni verigi in upravljanje pretoka materiala	Uporaba načel krožnega javnega naročanja	Dialog o ukrepih in sodelovanje z institucijami na nacionalni ravni	Izvajanje živih laboratorijev in pilotnih projektov za preizkušanje novih idej
Izboljšanje prometne povezanosti regije	Združevanje ljudi in gradnja skupnosti	Vključevanje načel krožnega gospodarstva v turizem	Razvoj okvira za spremljanje, vrednotenje in učenje

SLIKA 3. MOZAIK ZNANJA "ZASAVJE REGION JUST AND CIRCULAR DEVELOPMENT OPPORTUNITIES"

Stik z EU

Osebnost

Po vsej Evropski uniji je na stotine informacijskih točk Europe Direct. Naslov najbližje lahko najdete na spletni strani: https://europa.eu/european-union/contact_sl.

Po telefonu ali elektronski pošti

Europe Direct je služba, ki odgovarja na vaša vprašanja o Evropski uniji. Nanjo se lahko obrnete:

- s klicem na brezplačno telefonsko številko: 00 800 6 7 8 9 10 11 (nekateri ponudniki lahko klic zaračunajo),
- s klicem na navadno telefonsko številko: +32 22999696 ali
- po elektronski pošti s spletne strani: https://europa.eu/european-union/contact_sl.

Iskanje informacij o EU

Na spletu

Informacije o Evropski uniji v vseh uradnih jezikih EU so na voljo na spletišču Europa: https://europa.eu/european-union/index_sl.

Publikacije EU

Brezplačne in plačljive publikacije EU lahko prenesete s <http://publications.europa.eu/sl/publications> ali jih tam naročite. Za več izvodov brezplačnih publikacij se obrnite na Europe Direct ali najbližjo informacijsko točko (https://europa.eu/european-union/contact_sl).

Zakonodaja EU in drugi dokumenti

Do pravnih informacij EU, vključno z vso zakonodajo EU od leta 1952 v vseh uradnih jezikovnih različicah, lahko dostopate na spletišču EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Odprti podatki EU

Do podatkovnih zbirk EU lahko dostopate na portalu odprtih podatkov EU (<http://data.europa.eu/euodp/sl>). Podatke lahko brezplačno prenesete in uporabite tudi v komercialne namene.

Pobuda za premogovne regije v prehodu

Pobudo za premogovne regije v prehodu
vodi Evropska komisija.

➔ ec.europa.eu/coal-regions-in-transition

✉ secretariat@coalregions.eu

🐦 [@Energy4Europe](https://twitter.com/Energy4Europe)

